

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 20 AUGUSTUS 1919

No. 190

INHOUD

Blz.

HEFFING IN EENS VAN RIJKSWEGE EN IN DE GEMEENTE 's-GRAVENHAGE door <i>Prof. Mr. Dr. Ant. van Gijn</i>	769
De Algemeene Vergadering der Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid II door <i>Mr. J. E. B. van Lier</i>	771
Internationale Valuta-Conferentie door <i>Mr. W. M. J. van Lutterveld</i>	774
De Rijksmiddelen	775
AANTEKENINGEN:	
Beperkte arbeidsduur in Noorwegen en Spanje	776
De goudtoeyloed in de Unie	777
BOEKAANKONDIGING:	
Mr. J. A. van Hamel, Nederland tusschen de Mogendheden, bespr. door <i>H. M.</i>	777
Fifth Annual Report of the Federal Reserve Board (1918)	779
Dr. B. Stichel, Argentiniën	780
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	780
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	781
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	781
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	781
Overzicht der Rijksmiddelen	781
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	782—788
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Rusge Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

18 AUGUSTUS 1919.

Gedurende de afgelopen week konden de geldkoersen zich op hetzelfde peil handhaven; prolongatie 5 pCt., privaatdisconto 4 à 4½ pCt., gemeentepapier 5 pCt.

* * *

Op 20 dezer zal de Minister van Financiën de inschrijving openstellen op schatkistpromessen en schatkistbiljetten tot een totaalbedrag van tachtig miljoen gulden.

* * *

De Deutsche koers blijft gestadig dalen; heden werd voor 12.50 verhandeld, terwijl een verdere inzinking niet uitgesloten is. De dollars, waartegen vele marken worden ingewisseld, blijven in prijs stijgen; voor 270% à 271 werd ten slotte afgedaan. Mochten deze koersen in de ingeslagen richting voortgaan, dan zal

binnenkort de financiering van de Deutsche importen van voedingsmiddelen en grondstoffen voor buitengewone moeilijkheden komen te staan. Wellicht zal de in September a.s. te houden internationale bankiersbijeenkomst in deze raad kunnen schaffen.

HEFFING IN EENS VAN RIJKSWEGE EN IN DE GEMEENTE 's-GRAVENHAGE.

De heffing in eens wint in populariteit in de kringen — althans in een deel daarvan — van hen, die er flink in te betalen zullen hebben. De leuze „in eens er af” hoort men meer en meer. Of men zich echter altijd goed rekenschap geeft waarvan men dan wel in eens af zal zijn, valt te betwijfelen.

Wat is er gebeurd? Er is in een vijfjarig tijdperk door den Staat ontzettend veel verteerd. Dat wil zeggen, als wij de zaak van hare juridische ficties ontdeken: dat alle contribuabelen dat deel van hun verteringen, welke zij door bemiddeling van een fictief door juristen geschapen en slechts in ons brein bestaand lichaam plegen te doen zeer sterk hebben uitgezet en met vele soorten van verteringen hebben vermeerderd. Voor die wat wij zouden kunnen noemen gezamenlijke verteringen van alle burgers hebben zij niet volgens goede regelen van belastingheffing te zamen het geld bijeengebracht, maar zij hebben dit voor ongeveer drie kwart bij eenige tienduizenden hunner voorloopig geleend. De zaak staat er derhalve economisch net zoo voor, als wanneer de Staat alles in belastingen geheven had, doch het grootste deel der burgers zelf de verschuldigde belastingssommen elk voor zich hadden geleend bij een aantal hunner, die toevallig over meer los geld beschikten.

Waarvan komt men dan nu in eens af door thans een hooge belasting in eens te heffen? Niet van den achteruitgang van het nationale vermogen door de sterk uitgezette verteringen; het extra-verbruik van 1,5 milliard of meer aan goederen en diensten, welke anders tot aanvullen en op peil houden van het nationale vermogen waren gebruikt, heeft plaats gehad. Men komt alleen „af” van een schuld van burgers onderling, welke juridisch via den Staat loopt; gedeeltelijk zal die schuld vervangen worden door schulden, welke rechtstreeks tusschen de burgers onderling worden aangegaan. Men moet zich dus afvragen, of dat nu zoo wenschelijk is.

Een argument pleit er zeker sterk voor. Als de schuld direct tusschen burgers en burgers liep, dan wist iedereen waar hij aan toe was. De een zoude dan zijn vordering als een plus-bezit beschouwen en de ander zijn schuld als een minus-bezit. Nu echter beschouwen zij, die de vordering hebben (juridisch op den Staat, doch in werkelijkheid op hun medeburgers), die vordering als een stuk vermogen, maar de anderen beschouwen die niet, of maar zeer vaag, als een schuld, als iets, dat in mindering komt van hun vermogen. De Staat zelf heft vermogensbelasting over de staatsobligatiën, maar staat aan niemand toe om van het vermogen, dat hij opgeeft een deel af te

trekken wegens zijn onverdeeld aandeel in de staats-schuld. Dat geeft aan zeer velen een verkeerden kijk op den werkelijken toestand van hun eigen en van het nationaal vermogen. En het ware wel wenschelijk, dat wij van dien verkeerden kijk „af” waren. Want het is in deze tijden nog meer dan anders uit den boeze zich rijker te gevoelen dan men inderdaad is. Maar dat schijnt mij dan ook wel het voornaamste argument, dat er voor de heffing in eens is aan te voeren.

Voor het nationaal vermogen als zoodanig is het niet van groot belang of een vordering van een kleiner aantal burgers op een grooter aantal verdwijnt, zoodat er een vordering van anderhalf milliard en een schuld van anderhalf milliard tegen elkander worden opgeheven of door nieuwe schulden wordt vervangen. Voor het nationale vermogen is de hoofdzaak, dat de extra-vertering van anderhalf milliard door een extra-besparing wordt goedge maakt. Kon men aantoonen, dat die extra-besparing spoediger zoude plaats hebben, als de Staat in eens zijn schuld afdeed, na daarvoor het geld van de belastingschuldigen in eens te hebben opgeëischt, dan ware zulks voorzeker ook een gewichtig argument voor de heffing in eens. Het schijnt echter allerminst zeker, dat een heffing in eens — die uit den aard der zaak naar het vermogen alleen te verdeelen is — meer spaarzaamheid in de hand zal werken dan de heffing gedurende een reeks van jaren van wat meer dan er noodig is voor de betaling van de rente van de schuld (bedrag, dat nu ook reeds wordt geheven in den vorm van opcenten voor het leeningfonds) ten einde geleidelijk de door den oorlog ontstane schuld te delgen. Willen de gevolgen van den oorlog voor het nationaal vermogen verdwijnen, dan kan dit slechts geschieden doordat de particulieren hetgeen tot afbetaling van de aangegane schuld wordt geheven minder verteren dan zij anders zouden doen. En vraagt men nu, welke groep van menschen de meeste neiging zal toonen om die belasting niet te vinden uit hun kapitaal en ook niet uit het deel van hun inkomen, dat zij toch reeds plachten over te leggen, doch uit dat deel van hun inkomen, dat zij anders zouden verteren, dan geloof ik niet, dat die kans het grootste is bij de bezitters van beteekenende vermogensinkomens, d.w.z. bij de lieden, die het belangrijkste deel van de heffing in eens zullen hebben te betalen en dan nog allerminst als men hun het bedrag van een groote som in eens afvordert. Wordt hun een belangrijk deel van hun vermogen ontnomen, zoodat zij meer revenuen missen moeten, dan ze anderzijds aan belastingen voor het leeningfonds uitsparen, dan is het al mooi, als zij in de toekomst nog blijven overleggen evenveel als zij te voren plachten te doen; dat zij zullen gaan overleggen, als zij het niet deden of meer zullen gaan overleggen dan te voren ten einde het hun afgenomen kapitaal weer bijeen te sparen is niet waarschijnlijk; zóó groot is in den regel de prikkel tot kapitaalvorming voor deze groep niet.

Veel grooter is de kans, dat de belasting, welke tot delging van schuld dient, wordt gevonden uit extra-besparingen, als de heffing daarvan over een langer tijdperk in kleinere gedeelten plaats heeft en daarin ook betrokken worden de andere groepen van belastingplichtigen. Een hooge belasting, maar toch niet zoo hoog, dat zij niet uit het inkomen betaald kan worden, telt bij de meesten allicht mede als een vertering, tegenover welke een andere vertering moet wegvallen. Wie geen andere dan arbeidsinkomsten heeft en niet placht over te leggen, moet wel zijn schulddelgingsbelasting door bezuiniging op andere uitgaven vinden; bij een groot deel van deze categorie loopt men intusschen het gevaar, dat men tot bezuinigingen op het noodzakelijke, althans op het zeer wenschelijke noopt. Degenen echter, die groote arbeidsinkomens hebben en daaruit thans overleggen ten einde zich een vermogen te vormen, hetzij met het oog op eigen ouden dag, hetzij om den nakomelingen

een vermogen in het leven mede te geven, zullen allicht, als zij een aantal jaren een hoogere belasting moeten betalen door bezuiniging trachten te bereiken, dat zij evenveel kapitaal kunnen blijven vormen als te voren. En degenen, die van een gemengd inkomen leven, waarbij het arbeidsinkomen de hoofdzaak is en die thans wellicht maar weinig overleggen, zullen ook veelal door bezuiniging, niet door aanspreken van hun kapitaal of door staking van hun kapitaalvorming, het belastingbedrag jaarlijks trachten te vinden. In het bijzonder zal wat men van deze groepen heft, gevonden worden uit hetgeen zij *minder* verteren, wanneer de belastingen, door middel van welke de Staat hen aanspreekt, in sterke mate met de verteringen van de betrokkenen rekening houden, niet alleen naar vermogen en inkomen zien.

Een groot bezwaar tegen de heffing in eens, tegen een heffing b.v. van een milliard extra in een of twee jaren, is dat men zulks doende zichzelf zoo sterk beperkt in de keuze van de wijze van verdeelen van den last en in de keuze van den maatstaf van verdeling. De schulddelging over een aantal jaren verdeelende, kan men alle soorten van belastingen gebruiken. Zelfs indien billijk ware en wenschelijk om alles te nemen van de eigenaren van groote vermogens, dan nog is het beter om dat langs verschillende wegen over een langer tijdperk te doen, dan alles door middel van één enkele heffing. Een heffing in eens kan niet anders zijn dan een sterk progressieve belasting naar den maatstaf van het vermogen op een bepaalden datum. En het kan niet anders of dit leidt tot vele onbillijkheden. Zuiver toevallige omstandigheden spelen dan altijd een groote rol. Stel eens men heft 3 pCt. van *f* 250.000 en 8 pCt. van *f* 1.000.000. Van het familievermogen van een millioen, dat daags vóór den dag naar welke de heffing gaat over vier kinderen verdeeld wordt, zal dan slechts *f* 30.000 in totaal geheven worden; van een even groot vermogen, hetwelk eerst kort na dien dag aan vier kinderen vererft, zal daarentegen *f* 80.000 worden gevraagd. Een gunstige conjunctuur in een tak van nijverheid, scheepvaart of cultuur kort vóór den 1sten Mei zal aan hen, die daarbij geïnteresseerd zijn, een groot bedrag aan belasting kosten, dat gespaard blijft aan hen, die een even gunstige conjunctuur in een anderen tak waarbij zij geïnteresseerd zijn eerst na 1 Mei in hun vermogen bemerken. Men ga maar eens na, hoe suiker, rubber, tabak, petroleum op verschillende data hun sterkste booms hebben gehad en hun sterkste depressies, om in te zien, welk een aleatoir karakter een heffing in eens b.v. van een milliard zoude hebben, welk een verschil het zou hebben gemaakt voor verschillende groepen al naar gelang 1 Mei 1918 dan wel 1 Mei 1919 de fatale datum geweest ware.

Maar de billijkheid eischt ook niet, dat alleen van het groote vermogen genomen worde. Dit moet zeker zijn belangrijk deel leveren, doch het is wenschelijk, dat ook het groote arbeidsinkomen getroffen worde. Ware het b.v. billijk den man, die zich uit zaken terugtrok na een bank of reederij groot gemaakt te hebben, van het met veel moeite vergaarde vermogen een belangrijk deel te ontnemen en zijn opvolgers in directie of commissariaat, die het pad geëffend vonden voor groote tractementen en tantièmes rustig groote vermogens te laten vergaren zonder dat zij in de extra lasten behoeven bij te dragen? Er hebben zich ook door den oorlog voor vele personen gunstige conjuncturen gevormd, welke eerst na den oorlog gaandeweg benut kunnen worden. Sommigen hebben rijk beloonden arbeid gevonden, welke niet voor hen zoude zijn weggelegd, als hun carrière het gewone verloop had gehad. Hun brainpower of speciale geschiktheid begint nu eerst tot zijn recht te komen. Waarom zouden die allen in de komende jaren niet medebetalen aan de lasten, hun aandeel hebben in de schuld door den Staat in de crisis aangegaan?

Het belangrijkste bezwaar tegen de heffing in eens, tegen het plotseling vereffenen van wat ten slotte

niet anders is dan een schuld van burgers aan burgers, is echter, dat aan velen, die naar alle billijkheid een deel van de schuld voor hun rekening zouden krijgen, het betalen daarvan allerminst zoude schikken, terwijl degenen, die hun geld thuis krijgen, daarop op zich zelf¹⁾ niets gesteld zouden zijn. Terwijl deze laatste weinig risquante beleggingen wenschen en met een daarbij behoorende rente tevreden zijn, zijn er onder de eersten velen, die in hun zaken een veel hogere rente kunnen maken, het geld in hun bedrijf eenvoudig niet missen kunnen en die den Staat daarom zeer dankbaar zijn, dat hij als het ware zijn bemiddeling aan hen heeft verleend om het geld, noodig voor de extra-vertelingen van den crisistijd op te nemen bij lieden, die hun geld niet in hun zaken noodig hebben. Zuiver in theorie zal de eene groep wel weer kunnen leenen bij de andere en op den duur zal langs omwegen een groot deel van het kapitaal, dat de obligatiehouders uitbetaald krijgen, wel weer stroomen naar de zaken van hen, die door de heffing in eens onthand werden. Maar gedurende een langen tijd zullen zij, die nagenoeg altijd veel meer geld in hun zaken kunnen gebruiken dan zij zelf hebben en die ook hun crediet bij anderen tot het uiterste plegen uit te putten om voldoende geld voor hun bedrijf te verkrijgen, ernstig bemoeilijkt worden. In een tijd dus, waarin het van het grootste belang is, dat het kapitaal zoo productief mogelijk is, steeds in handen is van hen, die daarmee de productie het best kunnen bevorderen, zoude de Staat door een heffing in eens juist in tegengestelde richting werken, velen hinderende in hun bedrijf, zonder dat anderen daarmee in eenig bedrijf gediend zijn.

Door de afdoening van een milliard aan staatschuld zoude voorts de vraag naar wat de Duitschers mündelsicheré beleggingen noemen, zeer toenemen, met het gevolg, dat publieke lichamen goedkoop zullen kunnen leenen en zal ook de prolongatiemarkt over ruime middelen komen te beschikken. Of het eerste onder de tegenwoordige omstandigheden, nu wij de publieke lichamen toch reeds zoo weinig zien vragen, of hun publieke werken nu wel het meest productieve gebruik van het kapitaal mede brengen, wel wenschelijk is en of ook een ruime prolongatiemarkt thans aan te bevelen ware, schijnt minstens genomen twijfelachtig.

In dit verband mag wel eens de vraag worden gesteld, waarom zij, die nu de leuze „in eens er af” aanheffen, nimmer vóór den oorlog die leuze hebben aangeheven met betrekking tot de toch niet onbelangrijke staatsschuld, welke ook toen reeds bestond. Zeker een deel van die staatsschuld mocht worden beschouwd als het equivalent van productieve werken, door den Staat aangelegd (ik neem hier, als bekend, productief in een ruimen zin). Maar vooral als men er rekening mede houdt, dat een deel van de staatsbezittingen in de laatste jaren verworven, moeten opwegen tegen de latente schulden van den Staat (spoorwegschulden, pensioenschulden), welke in de laatste 30 jaar zeer sterk toenamen, dan staat het wel vast, dat toch een groot deel van de oude staatsschuld in het zelfde licht moet worden gezien als de nieuwe crisisschulden. Zij moet worden beschouwd als voortvloeiende uit den Franschen tijd en uit den oorlog met België en er was eerder reden met de afdoening daarvan na 90 of 110 jaar haast te willen maken dan nu met de delging van de crisisschuld. Maar tot 1914 werd de leuze „in eens er af” nooit gehoord. Ja, toen in 1912 een wetsvoorstel aanhangig was om de delging van de oude 2½ pCt. schuld wat regelmatig te doen plaats hebben, werden in het Parlement meer bedenkingen dan toejuichingen vernomen.

¹⁾ „op zich zelf”, want zooals de koers der staatsschuld thans is, zullen alle houders met dadelijke aflossing a pari wel gediend zijn; misschien ook is dit bij sommigen de oorzaak van toenemende belangstelling voor eene heffing in eens.

De liefde voor het begrip heffing in eens is van dien aard geworden, dat men thans in de Haagsche pers den term ook gebruikt voor wat er ten slotte toch niet veel meer op gelijk. Natuurlijk is het begrip rekbaar, maar het wil mij toch voorkomen, dat men een te groot woord gebruikt, wanneer men van „heffing in eens” spreekt als men slechts de bedoeling heeft om uiterst tijdelijk een wat hooger bedrag aan hoofdelijken omslag te heffen dan men blijvend noodig acht. En dit is het wat B. en W. van 's-Gravenhage thans voorstellen. De hoofdelijke omslag met een progressieschaal, waarvan 5,45 de limiet is, wordt aldaar over het jaar 1919 1,3 maal geheven, zoodat het maximumpercentage (dat niemand ten volle betaalt) thans 7,085 pCt. is. B. en W. achten noodig voor het vervolg het tweevoudige van de percentages der progressieschaal te heffen, zoodat de bewoners der Residentie over 1920 en volgende jaren volgens een schaal zullen betalen, welke met 10,9 pCt. eindigt. Daarnaast nu stellen B. en W. nog een belasting voor, gedurende twee jaar te heffen met een progressieschaal van 0,45 maal de schaal van de verordening, dus met een hoogste percentage van 2,45¼ pCt. Feitelijk komt dus de zaak hierop neer, dat men thans betaalt met een schaal van 2,75—7,085 pCt., welke in 1920 en 1921 van 5,18—13,35¼ pCt. zal loopen en daarna, tenzij alsdan het vermenigvuldigingcijfer voor de gewone jaarlijksche heffing weer mocht veranderd worden, van 4,223—10,9 pCt., een en ander van het belastbaar inkomen. De extra-heffing wordt verondersteld per jaar f 3.190.000 te zullen opbrengen, welk bedrag, wat 1920 betreft, dient om het nadeelig saldo van 1918 (dat als uitgavepost in 1920 komt) te dekken, terwijl de operatie ook weer voor 1921 noodig zal zijn wegens het tekort van 1919. De zaak draait dus feitelijk hierop neer, dat er reeds in 1918 en 1919 0,45 maal de schaal méér geheven had moeten zijn! Dat de gevolgen van die te lage heffing in eenig jaar (in casu resp. 1918 en 1919) worden opgeheven in het jaar, dat met het nadeelig saldo, daardoor ontstaan, wordt belast, t.w. resp. 1920 en 1921 is, naar het mij voorkomt, geheel normaal, zoodat er geen reden is om van de zaak bijzonderen ophef te maken of daaraan een bijzonderen naam toe te kennen. Indien B. en W. zulks doen, dan is het vermoedelijk om sterk te doen uitkomen, dat zij ernstig hopen, dat de verhooging van het maximumpercentage van 7,085 op 13,35 niet blijvend noodig zal zijn, doch dat het maximum in 1922 wederom op 10,9 pCt. zal kunnen worden gereduceerd. Ook is het noodig ter zake een afzonderlijke verordening te maken, wijl volgens de bestaande verordening niet verder mag worden gegaan dan heffing van tweemaal de percentages van de schaal. Dat B. en W. beter achten om een tijdelijke verordening naast de bestaande te plaatsen in de plaats van deze laatste blijvend te wijzigen, zoodat het vermenigvuldigingcijfer boven twee b.v. tot 2½ of 3 zou kunnen stijgen, zal almede het gevolg zijn van den wensch de ingezetenen gerust te stellen en bewijst tevens, dat het hun met pogingen om tot ingrijpende bezuinigingen te komen (waarvoor zij de hulp van een commissie uit de ingezetenen inroepen willen) diepe ernst is. De Haagsche plannen schijnen dan ook alleszins aanbevelenswaardig. Maar in verband daarmee van een heffing in eens te spreken kan slechts tot begripsverwarring leiden.

ANT. VAN GIJN.

DE ALGEMEENE VERGADERING DER
NATIONALE VEREENIGING TEGEN DE
WERKLOOSHEID. *)

In de nummers 185 en 186 van dit weekblad gaf ik in het kort den inhoud weer der praeadvieszen voor de jongste algemeene vergadering van de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid, op 5 Juli

*) Vervolg van pag. 694.

j.l. te Amsterdam gehouden. Thans worde hier een overzicht gegeven van het debat, dat zich in de vergadering naar aanleiding van deze praeadvies ontwikkelde en waarvan een stenografisch verslag opgenomen is in de laatst verschenen aflevering van het Tijdschrift van den Nederlandschen Werkloosheids-Raad (Jaarg. 2, Aflevering 7—8).

Nadat de vergadering door den voorzitter, Prof. Mr. E. M. Meijers, is geopend, krijgt als eerste debater Mr. J. A. Levy het woord, die zich allereerst richt tegen den heer Van den Tempel, van wiens „staats-socialisme” hij geen vermindering, maar integendeel vermeerdering der werkloosheid verwacht, en wel op de volgende gronden. Wat de exportnijverheid betreft, hierin kan de Staat onmogelijk op de wereldmarkt concurreren met de particuliere nijverheid, daar hij te stroef werkt om de fluctuaties der prijzen te volgen en daaruit voordeel te trekken. Daarnaast zou een staatsmonopolie ten aanzien van de exportnijverheid voor Nederland tot onmiddellijk gevolg hebben het opgeven van den vrijhandel, ten einde te voorkomen hetgeen men noemt dumping, het tegen minder dan den kostenden prijs op de nationale markt werpen van goederen door een buitenlander, die voor de geldelijke gevolgen in zijn eigen land schadeloosstelling hoopt te vinden. Tevens zou men moeten verbieden, dat Nederlanders den Staat concurrentie zouden aandoen door geld te beleggen in industriële zaken in het buitenland. Op grond van het bovenstaande concludeert Mr. Levy, dat socialisatie van de exportnijverheid de werkloosheid in de hand zal werken.

Hetzelfde gevolg zal, volgens dezen debater, het staats-socialisme hebben in de binnenlandsche nijverheid. De arbeidsreserve toch ontstaat, gelijk Beveridge in zijn werk „Unemployment” heeft bewezen, alleen door vermenigvuldiging van de arbeidscentra en zou verdwijnen bij concentratie. Grootere concentratie dan staats-socialisme acht de spreker niet denkbaar: het is zelfs centralisatie. De thans bestaande rechtsgrond om de arbeidsreserve te stellen onder de hoede ten deele van de nijverheid, ten deele van den Staat, vervalt dientengevolge bij socialisatie en er blijft voor de arbeidsreserve geen andere uitkomst dan armlastigheid of emigratie.

Vervolgens richt de heer Levy zich tegen de economische bedrijfsorganisatie, het door Prof. Veraart voorgestane stelsel. Het in de typografie bestaande machtsmiddel van het royement is niets anders dan de volgens ons recht afgeschafte burgerlijke dood; het „complot” van werkgevers, werknemers en leveranciers op typografisch gebied is derhalve een vereeniging en de deelnemers zijn strafbaar. Onder deze omstandigheden voelt de heer Levy weinig lust om met Prof. Veraart in debat te treden.

Als verdediger van de economische bedrijfsorganisatie treedt daarna op de heer Van der Wal, een der leidende figuren uit den Algemeenen Nederlandschen Typografenbond, die verklaart, dat de in de typografie ingevoerde bedrijfsorganisatie door de werknemers is ontworpen en dat de heer Veraart slechts een juridischen vorm er aan heeft gegeven. Deze spreker, die dus blijkbaar een belangrijk aandeel heeft gehad in het tot stand brengen der bedoelde organisatie, erkent, dat het nog geenszins vaststaat, dat een dergelijke bedrijfsorganisatie zal kunnen blijven bestaan. De oorlogsomstandigheden toch hebben de concentratie en gedeeltelijke sluiting van het bedrijf sterk bevorderd. Het berekenen van den minimalen kostprijs, gelijk in de bedoeling van de werknemers lag, werd echter door het gebrek aan stabiliteit onmogelijk.

De heer Van der Wal ziet in de in het drukkersbedrijf bestaande regeling wel degelijk een beperking van de werkloosheid. Vroeger ontstond in dit bedrijf telkens werkloosheid doordat plotseling werk van de eene werkplaats werd weggenomen en naar de andere overgebracht. Men trachtte in het bedrijf te

komen door gedurende eenigen tijd desnoods met verlies te werken en zodoende het bestaan van een ander weg te nemen. Zoo ontstond, naast kapitaalverlies tengevolge van het renteloos blijven staan van nog goede werktuigen, werkloosheid van arbeiders op de eene plaats, terwijl elders op kunstmatige wijze in het gebrek aan werkkrachten moest worden voorzien. De oorzaak, dat desondanks in de typografie geen buitengewoon groote werkloosheid intrad, was gelegen in het feit, dat de lage loonen telkens een aantal gezellen in andere bedrijven hun toevlucht deden zoeken. Wanneer nu de vakorganisatie er in slaagt de loonen op een behoorlijk peil te brengen, dan heeft die uittocht niet meer plaats, maar dan zal, indien niet aan den anderen kant beperking van het aantal leerlingen plaats heeft en voorkomen wordt, dat werk van het eene bedrijf plotseling kan worden overgebracht naar het andere, een groote werkloosheid ontstaan.

De bewering, dat na het vastleggen der prijzen er voor de ondernemers geen reden meer zou zijn om het bedrijf te vervolmaken, wordt door dezen debater bestreden. Bij het ontbreken van bedrijfsorganisatie kan ieder den prijs bedingen, die hem goëddunkt, ook het slechtst geoutilleerde bedrijf, indien het er maar in slaagt, ondanks de vakorganisatie, de loonen sterk te drukken. Als echter de loonen en verdere arbeidsvoorwaarden gelijk moeten zijn aan die van goed geoutilleerde bedrijven, dan kan de ondernemer alleen aan zijn prijs komen door te zorgen, dat zijn bedrijf even goed geoutilleerd wordt. En de goed geoutilleerde bedrijven zullen niet nalaten, mogelijke verbeteringen in te voeren, waardoor zij hun quantum werk voordeliger kunnen afmaken. Zonder bedrijfsorganisatie hebben dergelijke verbeteringen werkloosheid, zij het dan een tijdelijke, tengevolge. In het georganiseerde bedrijf echter wordt in een dergelijk geval niemand ontslagen.

Zoo vermindert de bedrijfsorganisatie de werkloosheid op twee manieren.

De heer Van der Wal ziet in hetgeen hij noemt „de tariefsgemeenschap met de patroons” het begin van een verbeterde verhouding op economisch gebied. Wanneer elk bedrijf weet, hoeveel menschen er in geëmployeerd kunnen worden en hoeveel reserve er moet zijn, en dat bedrijf levert genoeg op om al die menschen te betalen, dan is, naar zijn meening, de werkloosheid in de tegenwoordige betekenis verdwenen.

De volgende debater, Mr. Z. van den Bergh, acht een debat over staats-socialisme volkomen onvruchtbaar, daar niemand er iets van weet en alles berust op hypothesen. Hij bepaalt zich daarom tot de vraag: wat kan inzake de werkloosheid nu gebeuren? Hierop antwoordt hij op dezelfde wijze als hij reeds in 1905 in de Tweede Kamer deed: de werkloosheid zal eerst ernstig bestreden worden, als men het bedrijf aansprakelijk stelt voor de risico's van de werkloosheid. Een dergelijke regeling zal alleen dan in het leven geroepen kunnen worden door collectieve contracten, indien deze het geheele bedrijf omvatten. De werkgever moet in het zoeken naar middelen tegen de werkloosheid zijn belang zien; het zoeken van werkgelegenheid voor de werklozen moet een deel van het bedrijf worden.

De gewone werkloosheid is een gevolg van gebrek aan organisatie. Indien er een verband bestaat tusschen de verschillende bedrijven, dus ook tusschen de verschillende seizoenbedrijven, behoeven zelfs deze laatste geen werkloosheid te veroorzaken. Ook organisatie binnen het bedrijf kan de seizoenwerkloosheid beperken: men kan, b.v. door bontjassen vóór den winter goedkoop te verkoopen dan in den winter, het publiek er toe brengen, de vraag naar zekere artikelen te verdeelen over een grooter deel van het jaar.

Men moet komen tot een regeling, waarbij elk bedrijf aansprakelijk wordt gesteld voor het levenson-

derhoud van het normale aantal arbeiders, dat het bedrijf noodig heeft, ook gedurende den tijd, dat die arbeiders niet werken voor het bedrijf.

In het stelsel der „reserve”, zooals de havenreserve te Amsterdam en Rotterdam en de arbeidersreserve der gemeente Amsterdam, ziet Mr. Van den Bergh de toepassing van het door hem verdedigde beginsel. Zoo kan men de arbeiders, die men in het eene bedrijf niet meer noodig heeft, naar het andere overbrengen en op den duur zullen wellicht nevenbedrijven worden gesticht, die in bepaalde jaargetijden de arbeiders opnemen, welke dan in sommige bedrijven overtoellig zijn. Samenwerking van ondernemers en varkarbeiders kan er toe bijdragen, dat in de toekomst de vakarbeiders er zich op zullen toeleggen, nog een ander dan hun eigenlijke vak te kennen.

Men beginne echter met den last der werkloosheidsvoorziening te leggen op de ondernemers zelf, want zij kunnen het best de middelen vinden tot aanpassing aan andere bedrijven. De werkgever heeft ten deze een zedelijke plicht.

Mr. Frijda wijst vervolgens op het verschillend karakter van de organen, die de heer Veraart zich denkt en van die, welke de heer Van den Tempel wenscht: de eerste zijn strijdorganen van partijen, wier doel slechts is, zooveel mogelijk voor zichzelf weg te nemen, de laatste daarentegen zijn gemeenschapsorganen. Alleen in dergelijke gemeenschapsorganen ziet deze spreker heil: zij zullen zijn de nieuwe parlementen, die de zieke maatschappij zullen moeten genezen van die pathologische verschijnselen, waarvan de werkloosheid een is.

Daarna wordt het woord gevoerd door den heer Van der Weyden, een vakverenigingsman (Nederl. Sigarenmakers- en Tabaksbewerkerbond). Hij betoogt, dat wanneer bij collectieve overeenkomst de arbeidstijd belangrijk wordt verkort, dit aanvankelijk bijna steeds een gunstigen invloed uitoefent op de werkloosheid; spoedig kan deze echter weer in even erge mate terugkeeren, indien de productie tengevolge van een meer intensieve arbeidsprestatie gelijk wordt aan die van den vroegeren langeren arbeidsdag. Een dergelijk verschijnsel zal zich voordoen, wanneer de overeenkomst wordt gesloten in een achterlijk bedrijf of in een bedrijf, dat over het algemeen nog handwerkmatig is.

Evenmin heeft deze debater groote verwachtingen van de beperking van het aantal arbeiders in een bedrijf, althans voorzoover het bedrijven betreft, welke werken voor export. In deze bedrijven is vermindering van export, die werkloosheid kan veroorzaken, afhankelijk van tal van factoren, die echter met het aantal werklieden in het bedrijf niets te maken hebben. Hier kan men door beperking van het aantal arbeiders geen noemenswaardigen invloed uitoefenen op de werkloosheid, althans niet voor langeren duur. Toch zou, b.v. in de sigarenindustrie, een dergelijke maatregel heilzaam kunnen werken. Vrees, dat dergelijke regelingen de socialisatie-idee zullen tegenwerken, acht de spreker ongegrond: het inzicht in het bedrijfsleven wordt er door bevorderd, hetgeen juist een gunstigen invloed zal hebben ten opzichte van de socialisatie-idee.

Een collectief contract kan, naar sprekers meening, korten tijd invloed oefenen op de werkloosheid, maar op den duur kan de werkloosheid daardoor niet worden bestreden, omdat zij een onafscheidelijk verschijnsel is van de kapitalistische productiewijze.

Naar aanleiding van hetgeen de heer Veraart in zijn nota zeide over de werkloosheidskassen merkt de debater nog op, dat het storten van geld in deze kassen niet de taak is van den arbeider, maar van het bedrijf of den Staat.

Als laatste debater spreekt de heer Sandberg, die wijst op ongunstige ervaringen, gedurende de oorlogsjaren met socialisatie opgedaan. Is — zoo vraagt hij — het menschelijk karakter wel voldoende in het oog gehouden? Zullen na de socialiseering de

arbeiders uit gemeenschapsgevoel geen overdreven eischen meer stellen? Zoolang de mensch is een groot egoïst, vreest de heer Sandberg, dat wij bij socialisatie niet zullen komen waar wij wezen willen.

Ten slotte wijst deze spreker er op, dat de heer Veraart in zijn nota spreekt over emigratie naar Indië, doch dat dit een vraagstuk is, dat niet zoo maar met enkele woorden is op te lossen.

Het woord is nu aan den heer Van den Tempel, die bij zijn repliek weder vooropstelde, dat het vraagstuk der werkloosheid niet op zichzelf kan worden beschouwd, doch moet worden gezien in verband met de ontwikkeling van de maatschappij. Allereerst moeten wij het oog richten op de steeds toenemende organisatie van werkgevers en arbeiders, welke twee mogelijkheden schept: of de wederzijdsche organisaties zullen een accoord treffen op kosten van den consument of zij zullen een strijd uitvechten, die hen en ten slotte de geheele maatschappij treft. Daarnaast staat het feit, dat de arbeider geen belang heeft bij de uitkomsten van het bedrijf. En nu brengt het menschelijk karakter — hetgeen de praeadviseur, naar hij opmerkt, juist allerminst uit het oog verliest — mede, dat de arbeider, zonder zich om de uitkomst van het bedrijf te bekommeren, alleen vraagt naar zijn eigen belang, nl. hooger loon en korteren werktijd. Wanneer de economische bedrijfsorganisatie hem in dezen tegemoet komt, zal hij haar aanvaarden, maar ook in het verband van deze organisatie zal hij blijven streven naar hooger loon en korteren werktijd. De genoemde verschijnselen zijn internationaal.

Wanneer nu werkgevers en arbeiders elkaar vinden, ten einde hun belangen, die zij trachten te verzoenen, te behartigen ten koste van de gansche gemeenschap, dan doen zich twee vragen voor:

1e. hoe verzoent men op den duur het belang van de gemeenschap weer met het belang van het georganiseerde bedrijf?

2e. hoe legt men weer verband tusschen de belangen van de arbeiders en de uitkomsten van het bedrijf?

Wat de laatste vraag betreft, merkt de spreker op, dat men alleen dan den arbeider er toe zal brengen, zich met hart en ziel aan de productie te geven, wanneer er een rechtstreeksch verband bestaat tusschen de opbrengst van de productie en het belang van den arbeider.

De heer Van den Tempel veroordeelt niet wat uit de maatschappelijke omstandigheden voortkomt, maar hij is van oordeel, dat, waar patroons en arbeiders samenwerken ten koste van de gemeenschap, de Overheid als vertegenwoordigster der gemeenschap verplicht is aan dat streven paal en perk te stellen, m.a.w. dat Staat, Provincie en Gemeente moeten ingrijpen waar dat noodig is, om de maatschappelijke ontwikkeling in goede banen te leiden en er voor te zorgen, dat daaruit niet voortkomen georganiseerde bedrijven, die vechten tegen elkander en tegen de gemeenschap, maar georganiseerde bedrijven, die werken in het belang der gemeenschap, die moeten gehoorzamen aan den wil der gemeenschap.

In het kort beantwoordt de praeadviseur vervolgens de verschillende debaters.

Den heer Levy, wien hij louter-negatieve critiek verwijt, verzekert hij, dat hij geen staats-socialisme in de oude beteekenis voorstaat, maar dat hij slechts in zooverre staats-socialist mag genoemd worden als hij den Staat het laatste woord wil laten spreken, wanneer het groote algemeene vraagstukken betreft. Wanneer de productie wordt geleid door gemeenschapsorganen, zal men er naar streven, elke productieve kracht in de maatschappij ten volle aan te wenden en daartoe de nieuwe werkkrachten over de bedrijven te verdeelen naarmate van de behoeften, die in de maatschappij opkomen. Dan zal er plaats zijn voor een goede regeling der bedrijfskeuze. Er is alle reden om te verwachten, dat in een dergelijke gesociali-

seerde maatschappij geen werkloosheid, gelijk we die tegenwoordig kennen, meer zal voorkomen.

Dan bestrijdt de spreker het betoog van den heer Levy, dat socialisatie de werkloosheid zou bevorderen. Hij ontkent, dat het gesocialiseerde bedrijf op de internationale markt niet met het particulier bedrijf zou kunnen concurreren. Mede naar aanleiding van een opmerking van den heer Sandberg vraakt hij alles wat wordt aangevoerd als bewijs, dat een achterstand van het gesocialiseerde bedrijf bij het particuliere bedrijf in de practijk zou zijn gebleken. De in ons land gedurende den oorlog opgedane ervaringen kunnen niet als bewijs worden aangevoerd. Wat het buitenland betreft, merkt de heer Van den Tempel op, dat de Entente haar overwinning niet in de laatste plaats te danken heeft aan de in het leven geroepen staatsbedrijven, waarmede zij de productie van alles, wat noodig was voor den oorlog, tot het honderd-voudige opvoerde.

Dat het socialiseeren en monopoliseeren van den exporthandel den Staat zou dwingen, den vrijhandel op te geven, kan de spreker niet inzien; eveneens acht hij Mr. Levy's bewering, dat men aan Nederlanders zou moeten verbieden, hun geld te beleggen in de buitenlandsche industrie, ongegrond. Het misverstand is, dat men den buitenlandschen producent blijft zien als concurrent. Maar, gelijk wij in het binnenland solidariteit van belangen in plaats van belangentegenstelling krijgen, zal dit ook internationaal aldus worden.

Hierna wordt de heer Van der Wal beantwoord. De praeadviseur erkent, dat in bepaalde gevallen de economische bedrijfsorganisatie — alleen reeds omdat zij organisatie is tegenover de vroegere handelsoosheid — er toe heeft geleid, dat werkloosheid voorkomen werd. Daartegenover staat echter, dat de geheele opzet van de economische bedrijfsorganisatie in het algemeen moet leiden tot vermeerdering der werkloosheid. Voorts houdt de spreker vol, dat er bij economische bedrijfsorganisatie minder reden is om het bedrijf zoo goed mogelijk te outilleeren, aangezien het tengevolge van de overeengekomen beperking van het afzetgebied uitgesloten is, dat een bedrijf op zichzelf naar zijn vermogen zijn afzetgebied zou kunnen uitbreiden.

Mr. Van den Bergh is blijkbaar van meening, dat, wanneer men de geldelijke gevolgen van de werkloosheid op den werkgever legt, de werkgevers er naar zullen streven, de werkloosheid zooveel mogelijk te beperken. De heer Van den Tempel gelooft evenwel, dat de werkgevers daaraan zeer weinig zullen kunnen doen. Wie moet overigens het normale aantal arbeiders bepalen, waarvoor het bedrijf aansprakelijk zal worden gesteld? Men vergeet bij dergelijke plannen steeds, dat hierbij de grondslag blijft de winst van den particulieren ondernemer in plaats van het belang der gemeenschap.

Van hetgeen na de repliek van den heer Van den Tempel nog wordt gesproken zij slechts vermeld de rede van Mr. Kortenhorst, die, hoewel partijgenoot van Prof. Veraart, met diens denkbeelden omtrent de economische bedrijfsorganisatie in meerdere opzichten niet medegaat. Hij komt er tegen op, dat het stelsel van den heer Veraart wordt vereenzelvigd met hetgeen leeft in Katholieke kringen. Wel komt de grondslag overeen met hetgeen Katholieke sociologen sinds zestig jaren hebben verkondigd, nl. de solidariteitsgedachte tegenover den klassenstrijd, doch de uitwerking, zooals wij die zien in het drukkersbedrijf, voldoet niet geheel aan de Katholieke opvattingen. Ook in de verhouding tusschen het bedrijf en den consument moeten zedelijke en godsdienstige beginselen tot uitdrukking worden gebracht.

De spreker wijst op een van de conclusies, te behandelen op het Congres van Katholieke Bedrijfsraden,¹⁾ nl. dat ten opzichte van de prijspolitiek de

¹⁾ Dit Congres moest toen nog plaats vinden.

ondernemers overleg dienen te plegen met de arbeiders. Dit zal de eerste stap zijn, leidende tot de overbrugging van de kloof tusschen particulier belang en algemeen belang. In die bedrijfsorganisatie zullen zoowel de consumenten als de arbeiders er voor waken, dat de prijspolitiek niet van dien aard wordt, dat de winst van den ondernemer op den voorgrond blijft staan. Wanneer men dat verstaat onder socialisatie, dan is dat de socialisatie, die de Katholieken altijd hebben verdedigd. Men moet echter beginnen met de menschen zelf te hervormen.

Wanneer wij — aldus besluit de heer Kortenhorst — het particulier initiatief een krachtigen stoot geven in de goede richting, met behulp van de arbeiders, dan openen wij de mogelijkheid om te komen tot veel grootere welvaart en een ruimere verschaffing van werk aan allen.

In zijn slotwoord merkt de Voorzitter o.m. op, dat hij van de meeste sprekers, welke hij vroeger ook reeds heeft hooren spreken, thans nieuwe klanken heeft gehoord.

Mr. J. E. B. VAN LIER.

Amsterdam, Augustus 1919.

INTERNATIONALE VALUTA-CONFERENTIE.

De censor is weg, de financieele afdeling van de N.O.T. is vervallen, aldus zijn belemmeringen in het internationaal financieel verkeer weggevallen. Er resten de verboden voor uitvoer van goud in verschillende landen.

De ontwrichting van de internationale betalingsbalansen van verscheidene landen alsnog is gebleven.

De noteeringen van de remises in buitenlandsche valuta op de beursplaatsen van de landen, aan het internationaal verkeer deelnemende, wijzen nog steeds buitengewone afwijkingen aan, vergeleken met den stand van vroeger der diverse vreemde valuta's, en die van het eigen land. Die afwijkingen waren vroeger gering en bleven binnen bepaalde grenzen beperkt, tusschen de z.g. goudpunten door de vrije aanmuntiging van goud en versmelting van gouden munten, den vrijen in- en uitvoer van goud. Vrije uitvoer van goud is er sinds het uitbreken van den pas geëindigden oorlog niet meer, in enkele landen is de vrije aanmuntiging van goud opgeschort, eveneens de inwisselbaarheid van bankbiljetten in goud in vele landen.

Naar wé lezen (C. Rozenzaad. De Internationale Geldmarkt. Economist van 1 Augustus j.l. blz. 540) zijn er plannen geopperd om een internationale conferentie bijeen te roepen om het vraagstuk der regeling van de internationale wisselkoersen op te lossen. We vinden er niet bij vermeld of er mede bedoeld is een conferentie van alle landen, welke aan het internationale verkeer een groot aandeel hebben, of alleen van de zegevierende landen der geallieerden en enkele neutrale landen, dus zonder deelneming van Rusland en de centrale rijken.¹⁾

Die conferentie zal dan onder de oogen moeten zien een verhouding van de valuta van de landen, zoo zeer afwijkende van de verhouding van de standaardmunten der landen; die standaardmunten, elk resp. bevattende een bepaalde hoeveelheid van eenzelfde metaal, van goud, hebben aldus een vaste verhouding tot elkander.

Op die standaardmunten zijn de muntstelsels der

¹⁾ Na het schrijven van het bovenstaande is een bericht in de „Times” verschenen. Volgens dat bericht zouden tot deze conferentie van bankiers ook vertegenwoordigers der toonaangevende banken in de neutrale landen uitgenoodigd zijn. Het ligt derhalve voor de hand, dat de vroegere vijanden der geallieerden niet bedoeld zijn aan de besprekingen deel te nemen. De conferentie zal, naar „The Times” bericht, de volgende maand te Parijs gehouden worden. „It is to be hoped — aldus lezen we nog — that the banks will be represented by gentlemen who are expert in the subject of foreign exchanges. They are much more likely to evolve a practicable and satisfactory scheme for stabilizing the exchanges than representatives who understand the theory but not the practice of foreign exchange.”

landen gegrondvest; door een verandering te brengen in de verhouding van de standaardmunten zoude een wijziging van de muntstelsels in de verschillende landen noodzakelijk zijn. Dat hiertoe zal worden overgegaan om de afwijkingen van de verhouding van de valuta tot de standaardmunten te rectificeren, ligt niet voor de hand.

Is het niet te veronderstellen, dat men gemakkelijk in eenige landen zal overgaan tot verandering van den standaardmunt, tot wijziging van het muntstelsel; evenmin is te vermoeden, dat licht tot afschaffing van den gouden standaard en tot invoering van een „Papierwährung” zal worden overgegaan. Hoewel, op te merken is, dat practisch een land, waarin de inwisselbaarheid der bankbiljetten in goud opgeschoort is, en waar geen goud meer in omloop is, noch goud voor uitvoer beschikbaar, reeds een „Papierwährung” heeft.

Bij het bovenstaande is het oog gericht op die landen, welke ongunstige wisselkoersen hebben, wier valuta in het buitenland minder waard is dan waarop de standaardmunt recht heeft.

Terwijl verschillende landen met voor hen ongunstige wisselkoersen te rekenen hebben, zijn er andere landen, wier valuta in het buitenland hooger wordt gewaardeerd dan de verhouding van de standaardmunt des lands tot de standaardmunten der andere landen aangeeft. Deze landen hebben een grooten goudvoorraad bij de Centrale Bank, en in den binnenlandschen omloop, tengevolge van de opgeschorte inwisselbaarheid der bankbiljetten een groot bedrag aan bankbiljetten. Wanneer de gelegenheid tot inwisseling der bankbiljetten in die landen weder werd opengesteld en de bank geleidelijk bankbiljetten innam door zooveel mogelijk goudgeld uit te geven, dan zoude de bankbiljettenomloop verminderen, de goudschat bij de Bank afnemen, derhalve de beschikbare voorraad aan betaalmiddelen verkleinen, doch verdere uitwerking zal het niet hebben tenzij de betalingsbalans omslaat, of tenzij het buitenlandsche publiek bijzondere waarde aan gouden munten blijft hechten. Doet het dat, dan zal goudgeld wegvloien naar het buitenland, en in het buitenland blijven met het gevolg, dat de buitenlandsche valuta nog meer daalt, want het bedrag aan betalingen door het buitenland te doen, wordt niet verminderd door de betalingen in goud aan het buitenland.

Is de verandering van de verhouding van de valuta tot de standaardmunten niet te zoeken in wijziging van de standaardmunten, is dan een oplossing te vinden door los te maken den band tusschen de valuta en de standaardmunten m.a.w. de internationale verzekeringen geschieden niet meer in remises, uitgedrukt en gebaseerd op de standaardmunten in de verschillende landen, welke onderling verband hebben, door het goud, waarop zij gegrondvest zijn, doch geschieden in eenheden, los van de standaardmunten? Er zullen alsdan naast de dollars, peseta's, ponden, francs, marken, guldens, welker waarde uitgedrukt wordt in goud, komen dollars, peseta's, ponden, francs, marken, guldens zonder eigen waarde, doch met of zonder onderlinge „waarde”-verhouding.

Dit laatste — zonder onderlinge „waarde”-verhouding — heeft weinig zin; om met elkander hunne betalingen te regelen, dienen de eenheden, waarmede de landen onderling elkander betalen, een onderlinge verhouding te hebben; die onderlinge verhouding der eenheden hebben zij te handhaven, en wel door het verstrekken van onderlinge credieten tusschen de landen, de handhaving als het ware door een exchange-systeem. Doch die handhaving is alleen vol te houden, wanneer de landen elkander onbepakt cediet geven; wordt dit niet gedaan en zal er een saldeering worden gevraagd, dan is de vraag, waarmede zal het saldo aangezuivend worden, door goederen? Doch men vergete niet, dat de prikkel tot uitvoer, waartoe een lage, inheemsche valuta noopt, niet bestaat: de exchange-

eenheden verhouden zich tot elkaar in een vaste verhouding.

In deze geschetste richting om tot een oplossing van de regeling van het internationale verrekeningsverkeer te komen heeft, zooals wel bekend is, een strooming in de laatste jaren van den oorlog gewerkt. Die strooming wil credieten openen in het buitenland, en tevens het goud als waardemeter, als medium voor internationale verrekeningen afschaffen, en wel voor goed: zij wil het goud ontnemen de functiën, welke het tot nog toe had en welke als vaststaande worden aangenomen. Zij wil, aldus heet 't, het goud „onttronen”.

Zooals men weet, is die strooming van Duitschland uitgegaan en heeft daar aanhangers gevonden; zij is uitgegaan van Duitschland, het land, dat ook na den voorlaatsten oorlog dien het voerde, dat in 1871 den stoot gaf tot onttroning van een ander muntmetaal, van het zilver; het land „ou les penseurs ont rarement fait défaut à une grande idée”, nl. het idee „le métal prédestiné à former le lien des systèmes monétaires de l'univers”, naar de hoffelijke Franschman op de internationale conferentie in 1867 te Parijs den Duitschen afgevaardigden herinnerde, volgens een mededeeling van Jhr. Mr. W. F. Rochussen, een der afgevaardigden van ons eigen land ter internationale muntconferentiën, en als ik me niet vergis, in dien tijd Nedenlandsch gezant te Berlijn. (Zie het schrijven in de Economist van Juni 1905; in 1871 onttronde Duitschland het zilver, toen men aldaar verwachtte waardedaling van het goud, niet van het zilver).

Tegen genoemde strooming zijn velen, naar, men zich zal herinneren, opgetreden; mochten ter internationale valuta-conferentie voorstanders van die strooming optreden, dan zullen dezen ongetwijfeld tegenstanders in handhavers van het goud als 't medium voor internationale verrekeningen tegenover zich vinden.

In de richting van het openen van onderlinge credieten (al of niet gepaard gaande met het plaatsen van gefundeerde leeningen in het buitenland) tusschen de landen onderling, hen veroorloovende op elkander te trekken, zal ook naar een oplossing van het vraagstuk van de regeling van de internationale wisselkoersen gezocht worden, doch zeker niet met het doel om het goud te „onttronen”, integendeel om langzamerhand te komen tot een toestand, waarin het goud weder ten volle zijn functiën als internationaal verrekeningsmedium zal kunnen uitoefenen. Hiertoe geeft de geschiedenis en de ondervinding aanleiding. Deze hebben geleerd, dat bij het zoo sterk ontwikkelde internationale verkeer een ruilhandel van goederen tegen goederen niet meer dat verkeer kan bedienen: dat er reeds eeuwen terug gezocht is naar een middel, een medium, een stof om met elkaar te kunnen afrekenen; dat als medium edele metalen zijn gebruikt geworden; dat ten slotte één medium, één metaal de voorkeur verdient; dat als dit medium het goud is gebruikt; dat het goud als zoodanig goede diensten heeft bewezen en nog bewijst; dat zonder goud als zoodanig het handelsverkeer groote belemmeringen en moeilijkheden ondervindt. v. L—d.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijk overzicht, met bijlagen, van de opbrengst der Rijksmiddelen over de eerste zeven maanden van het loopende jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorige jaar.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 592.771.512, waarvan f 443.987.043 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaring van belastingdruk mede-

brachten — is dus in totaal f 713.589.556 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 31.824.019 op, tegen f 22.324.382 in Juni 1918 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 9.499.637.

De opbrengst der afgelopen maand overtreft de raming met het aanzienlijke bedrag van f 13.220.644; de opbrengst van de eerste zes maanden 1919 overtrof de raming met niet minder dan f 26.732.278, zoodat over de eerste zeven maanden van 1919 de opbrengst de raming met het aanzienlijk bedrag van f 39.952.922 overtreft.

Dit gunstig resultaat is voornamelijk toe te schrijven aan een ruimer vloeien van de grondbelasting, de inkomsten- en de vermogensbelasting, den accijns op suiker, gedistilleerd en geslacht, de zegel- en registratierechten, de rechten van successie, die op den invoer, het statistiekrecht, het recht op de mijnen en domeinen en de loodsgelden.

Tot de gunstige resultaten over Juli 1919 in vergelijking met Juli 1918, droegen de zoeven genoemde middelen — met uitzondering van de inkomstenbelasting, van den suikeraccijns, den zoutaccijns en de registratierechten — bij. Daarnaast kunnen worden genoemd de dividend- en tantiëmebelasting, de personeele belasting en de bieraccijns.

Trager vloeiden de inkomstenbelasting, de suikeraccijns, de zoutaccijns en de registratierechten.

Het ruimer vloeien van de grond-, vermogens-, personeele en de dividend- en tantiëmebelasting hangt waarschijnlijk samen met het inhalen van den achterstand bij de vaststelling der aanslagen en de invordering hiermede verband houdend.

De hoogere opbrengst van den gedistilleerdaccijns is een gevolg van de op 7 April 1919 ingegane accijnsverhoging; die van den geslachtsaccijns houdt verband met de intrekking van het slachtverbod.

Het ruimer vloeien van de zegelrechten zal wel voor een groot deel zijn toe te schrijven aan eene verlevendiging van den effectenhandel, terwijl daarnaast kan worden gewezen op eene verscherping van het toezicht.

De meerdere opbrengst van invoerrechten, statistiekrechten en loodsgelden vloeit voort uit eene verlevendiging van het internationale verkeer, die van den bieraccijns uit eene afnemende schaarschte van grondstoffen.

De meerdere opbrengst van het recht op de mijnen is toe te schrijven aan inhalen van den achterstand bij de aanslagen en de verhoging van het percentage van den aanslag.

Het hooge opbrengstcijfer der domeinen vindt zijn oorzaak in de betaling van het aandeel van den Staat in de zuivere opbrengst der Domaniale steenkolenmijn te Kerkrade over het jaar 1918, ten bedrage van f 850.000.

Het met inbegrip van de opcenten iets trager vloeien van de inkomstenbelasting kan worden toegeschreven aan minder vlotte invordering.

De mindere opbrengst van den suikeraccijns houdt voornamelijk verband met een minder groot verbruik van suiker en suikerhoudende spijzen, nu weder andere voedingsmiddelen in voldoende hoeveelheid aanwezig zijn.

De lagere opbrengst van den accijns op zout is een gevolg van het verbruiken van de groote, gedurende de oorlogsjaren gevormde, voorraden.

AANTEKENINGEN.

Beperkte arbeidsduur in Noorwegen en Spanje. — In Noorwegen is een wetsontwerp ingediend tot wijziging van de arbeidswet van 1915 voorzover de regeling van den arbeidsduur aangaat. De voorgestelde beperking zal — aldus ontleent het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de

Statistiek aan „Sociala Meddelanden”, 1919, no. 3 — van toepassing zijn voor arbeid in bijna alle bedrijven zoowel in als buiten fabrieken en werkplaatsen.

De normale arbeidsduur bedraagt volgens het ontwerp hoogstens 8½ uur per dag of 48 uur per week. Voor arbeiders in mijnen of smelterijen, die als regel een vrijen Zaterdag hebben, kan de normale arbeidsduur 9½ uur per dag bedragen, doch niet meer dan 48 uur per week.

In bedrijven, die in sterke mate afhankelijk zijn van het jaargetijde, kan de normale arbeidsduur aldus vastgesteld worden, dat deze in den zomer langer is dan in den winter.

De normale arbeidsduur moet vallen tusschen 's morgens 6 en 's avonds 9 uur. In bedrijven, waar met 2 dagploegen gewerkt wordt, kan de arbeidsduur liggen tusschen 's morgens 6 en 's avonds 12 uur. De normale wekelijkse arbeidsduur moet zoodanig geregeld worden, dat de arbeiders wekelijks een onafgebroken rusttijd van minstens 24 uur genieten. Is de arbeidsduur langer dan hierboven is vastgesteld, dan worden de meerdere uren als overwerk beschouwd, onverschillig of de arbeid overdag of 's nachts verricht wordt. Overwerk is slechts toegestaan in bijzondere gevallen, b.v. ter voorkoming van bederf van grondstoffen of produkten, bij onvoorziene drukte in het bedrijf, of in het algemeen belang. Arbeiders beneden 18 jaar mogen geen overwerk verrichten. Indien een arbeider een medische verklaring kan overleggen, dat overwerk zijn gezondheid zal schaden, kan de werkgever zulks niet van hem eischen. Het overwerk mag hoogstens 10 uur per week bedragen; in bijzondere gevallen of gedurende een tijdruimte van hoogstens 6 maanden 15 uur per week. In geen geval mag de duur van het overwerk meer dan 30 uur in 4 achtereenvolgende weken bedragen. Uitzonderingen zijn echter mogelijk voor bedrijven, die door den aard der produkten of uit anderen hoofde gedurende bepaalde tijden van het jaar een langeren arbeidsduur behoeven. Desniettemin mag het totaal aantal uren in een kalenderjaar niet grooter zijn, dan volgens de bovengenoemde regeling is vastgesteld.

Voor continu-bedrijven kan toestemming verleend worden tot het instellen van ploegen, welker normale arbeidsduur gemiddeld 48 uur per week, en welker onafgebroken rusttijd gemiddeld 24 uur per week bedraagt.

In geval de verkorting van den arbeidsduur krachtens deze regeling strijd doet ontstaan over de verhoging van loonen, die in collectieve arbeidsovereenkomsten zijn vastgelegd, mag men een zoodanig geschil niet trachten op te lossen door den arbeid neer te leggen. Kan door overleg tusschen de betrokken organisaties geen oplossing verkregen worden, dan zal het geval voorgelegd worden aan een looncommissie van 5 leden, door den Koning te benoemen. De door deze commissie vastgestelde loonen zullen echter slechts van kracht zijn voor den geldigheidsduur van het betrokken contract. Voorgesteld wordt om deze regeling op 1 Januari 1920 in werking te doen treden.

In Spanje is, naar men tevens in het Maandschrift lezen kan volgens het Boletín del Instituto de Reformas Sociales van Mei 1919, bij-besluit van 3 April 1919 bepaald, dat na 1 October 1919 de maximale arbeidsduur in alle ondernemingen 8 uur per dag of 48 uur per week zal bedragen.

Commissies, bestaande uit vertegenwoordigers van werkgevers en arbeiders, in gelijk aantal, zullen vóór den 1sten Juli ingesteld worden, teneinde vóór den 1sten October bij het Instituut voor Sociale Hervormingen een lijst in te dienen van industrieën of speciale bedrijven, waarbij het onmogelijk is den 8-urigen werkdag in te voeren en voor welke het gewenscht is uitzonderingsbepalingen te maken.

Het Instituut voor Sociale Hervormingen zal, na de noodige inlichtingen te hebben verkregen, vóór den 1sten Januari 1920 een definitieve regeling vaststel-

len nopens den duur van den in te voeren werkdag in alle bedrijven.

De commissies, die zich op den 1sten October nog niet gewend zullen hebben tot het Instituut, zullen geacht worden den wettigen maximalen arbeidsdag aanvaard te hebben.

De goudtoevloed in de Unie. — De Juli-afl levering van het Federal Reserve Bulletin geeft een staatje der bedragen van in- en uitvoer van goud in de Unie gedurende den oorlogstijd, voortgezet tot medio Juni l.l. Het import-saldo is in de laatste kolom aangegeven. De bedragen zijn afgerond op duizenden dollars.

	Import.	Export.	Import saldo.
1 Aug./31 Dec. 1914....	23.253	104.972	— 81.719
1 Jan./31 Dec. 1915....	451.955	31.426	420.529
1 Jan./31 Dec. 1916....	685.745	155.793	529.952
1 Jan./31 Dec. 1917....	553.713	372.171	181.542
1 Jan./31 Dec. 1918....	61.950	40.848	21.102
1 Jan./10 Juni 1919....	44.002	14.389	29.613
Totaal.....	1.820.618	719.599	1.101.019

Sprekende van deze aflevering van het F. R. Bulletin kan als merkwaardigheid aan het vorenstaande de mededeeling geknoopt worden, dat in de aflevering voorkomt een belangrijk overzicht van de werkzaamheden der Nederlandsche en van de Javasche Bank in de oorlogsjaren, verduidelijkt met een graphiek en tabellen. Het bericht is, naar in een noot vermeld wordt, bewerkt uit de jaarverslagen, terwijl voor eene beschrijving der organisatie van de Nederlandsche Bank en het bankbedrijf in Nederland in het algemeen verwezen wordt naar het bekende werk van Curt Eisfeld.

BOEKAANKONDIGING.

Mr. J. A. van Hamel. Nederland tusschen de Mogendheden. Amsterdam, Holkema & Warendorf, 1918, 459 blz.

Het is een machtig bouwwerk, dat deze oud-hoogleraar in het strafrecht opgetrokken heeft uit materiaal, door hem uit onze geschiedenis bijeengezocht. Het omvat ons geheele buitenlandsche beleid gedurende ons onafhankelijk volksbestaan, van de geboorte daarvan in den aanvang des tachtigjarigen oorlogs af tot heden toe. Een eerbiedwekkend aantal geschriften is door hem doorwerkt, tengevolge waarvan hij telkens mededeelingen doet, die den gemiddelden kenner onzer geschiedenis nieuw zijn. En zijn gewrocht neemt in onze historische letterkunde een niet overvulde plaats in, door den aard er van.

Niet zijn doel is het geweest het verleden blootelijk te toonen, in vogelvlucht, zooals de meeste geschiedschrijvers beoogen, noch om vaderlandsche gevoelens aan te kweken; evenmin om de gebeurtenissen en handelingen der leiders te gispfen of te loven. Volksvertegenwoordiger geworden en met gespannen aandacht de gebeurtenissen van de laatste jaren volgend, heeft hij blijkbaar in het verleden richtsnoer gezocht voor den door ons verder te bewandelen weg van buitenlandsche staatkunde, misschien zelfs daarin de bevestiging gezocht zijner overtuigingen op dat gebied. Zijn werk is dientengevolge een pleidooi geworden op geschiedkundigen grondslag.

Steun te zoeken bij Engeland en niet bij de op het vasteland van Europa overwegende mogendheid, dat is de voornaamste vingerwijzing, die het verleden hem heeft gegeven en die zijn inzicht hem ook voor het vervolg de wijste doet schijnen; ziedaar de sterkste indruk, dien kennisneming van zijn werk, althans bij mij, achterlaat. Aan die vingerwijzing voegt hij verscheiden andere toe, in den vorm van stellingen, waarvan sommige straks ter sprake zullen komen.

Te voldoen aan een oude belofte, het boek hier aan te kondigen en op enkele deelen er van de aandacht

te vestigen, is een verpoozing en een genoeg. Want rijk van inhoud is het, zorgvuldig ineengezet en vlot geschreven, met liefde en toewijding. Sierlijk zelfs, vaak.

Niet overal. Van het anarchisme, dat in de latere jaren, blijkbaar door veronachtzaamd schoolonderwijs, zich op het gebied onzer taal in steeds breeder kring vertoont, heeft zelfs deze bekwame hoogleeraar met zijn toch blijkbaar methodisch gevormden geest zich niet geheel vrij weten te houden. Ofschoon geen volgeling van Kollewijn of andere vereenvoudiging, maakt hij *moord, weerstand, staat, overval, boventoon, vrede, ernst, enz.* vrouwelijk; *lijn*, mannelijk; *waarna* schrijft hij voor *waarnaar*, *heeft* voor *hebben*; iemand is volgens hem een vasten aanhanger en zijn persoonlijke raadsman heeft gesproken; *hun* en *hunne* wisselen elkander willekeurig af. Daarnaast is hij, zeker tot eigen bevreesding, in het Duitsche kamp verzeild geraakt en spreekt van *interesse*, waar hij belang bedoelt, van *lamleggen*, herhaaldelijk zelfs, en van *tendensen* of tendensen voor neiging, streven of richting. Schrijft hij Latijn, Fransch of Engelsch, hij zal zeker dergelijke vlekken angstvallig vermijden; waarom dan niet te eer in de eigen taal? Dankt niet de Fransche letterkunde haar verspreiding en invloed in de eerste plaats aan de liefde en zorg, waarmede het Fransch wordt onderwezen en beoefend?

Evenmin zal ieder zijn oordeel onderschrijven over de door Engeland te onzen opzichte gevolgde gedragslijn. Dat dit „ons immer tegen elke andere indringing heeft gevrijwaard” (bladzijde VII), leert de Napoleonische tijd anders. Het behoud van Ceylon door Engeland bij den vrede van Amiens in 1802 vindt geen voldoende rechtvaardiging in de omstandigheid, dat Nederland toen niet krachtig genoeg werd geacht om dit steunpunt der vloeten, dezen sleutel van Indië, tegen Frankrijk te verdedigen; want het eiland was door onzen gouverneur in den bij dien vrede beëindigden oorlog overgegeven krachtens de bekende aanschrijving van Willem V als Directeur-Generaal der Oost-Indische Compagnie, waarin deze de teruggave beloofde door de Engelschen, een aanschrijving, welke de Britsche vlootvoogd, het eiland opeischende, medebracht en als lastgeving aanwees. Evenmin is de beschuldiging billijk, als hadden wij de Kaapkolonie verloren doordat wij die zouden hebben „verslonst” (bladzijde 383). Zij is de eerste maal overgegeven krachtens een exemplaar van denzelfden brief van Willem V, geschreven uit Kew, toen deze zich dus bevond in een land, dat met Nederland oorlog voerde, waarvan men aan de Kaap niets wist; Malmesbury erkende zelfs later, dat Engeland er zich bevond krachtens „un peu de perfidie”. En de tweede maal ging de Kaap eerst verloren na een dappere verdediging der bezetting, onvoldoende doordat de vaderlandsche scheuring in voor- en tegenstanders van Engeland ook naar de Kaap was overgeplant. Dat verder in Berbice, Demerara en Essequibo het Britsche kapitaal overwoog, is een al te onvoldoende rechtvaardiging voor de weigering, die toen winstgevende gewesten terug te geven.

Duidelijk echter en juist toont de schrijver het levensbelang aan, dat Engeland heeft bij een zelfstandig Nederland, voldoende krachtig om zich tegen overweldiging te handhaven, en de gestadige zorg, die de Britsche Regeering voor de instandhouding daarvan heeft overgehald, tegelijk er naar strevende, dat Nederland niet te sterk zou worden of blijven. Vandaar enerzijds de medewerking reeds van Koningin Elisabeth in den aanvang van onzen 80-jarigen strijd en ten slotte de stichting van het Rijk van Willem den Eersten. Vandaar ook, althans ten deele, de teruggave der meeste koloniën, zonder welke Nederland immers kreupel zou zijn geworden. Vandaar anderzijds de Engelsche zee-oorlogen met ons.

Welk een schouwspel vertoonden de Nederlanden in den aanvang hunner bevochten onafhankelijkheid! In 1607 schreef de Venetiaansche gezant te Londen aan

zijn regeering: „De Hollanders kunnen nu zeggen, de „heerschappij op zee te hebben, waar de Engelsche „koningen zoo lang voor hebben geijverd”, terwijl de Amsterdamsche regeering aan de Staten-Generaal verklaarde: „dat niemand mag twijfelen, of deze landen „gaan op het stuk van koopvaardij en in menigte van „schepen de koninkrijken van Engeland en van „Frankrijk zoo verre te boven, dat daarvan nauwelijks „eenige vergelijking kan gemaakt worden” (Van Meeteren). In 1663 rapporteerde de Zweedsche resident, Appelboom aan zijn koning (Historisch Genootschap 1905): „De Staten der Vereenigde Provinciën zijn zoo „machtig en considerabel, dat zoolang zij met goede „conduite en eendracht onderlinge correspondentie „houden, zij niet licht voor iemand ter wereld behoeven „bevreesd te zijn of zich te buigen.” Doch die „goede conduite en eendracht”, waarop het aankwam, hebben op den duur gefaald. Ook de Britsche koning erkende het overwicht der Hollanders: „It is you who are the masters of the seas, you do just what you like”, beet hij tijdens Maurits onzen gezanten toe. Nog op het einde der 17e eeuw bevalen Britsche schrijvers hun landgenooten aan „de Hollandsche methodes te bestudeeren en de Hollandsche handelsinstellingen na te volgen. Zoo goed als in den Oost-Indischen handel, „als in Japan en ook China, waren de Hollanders toen „nog nummer een in den handel en de vaart op Rusland en Scandinavië, op Duitschland en Frankrijk.” Holland werd toen genoemd „de beurs van de wereld” en tot de helft der 18de eeuw stond in Azië onze Oost-Indische Compagnie nog bovenaan. De Acte van Navigatie heeft in het overwicht van onze scheepvaart en handel een bres geschoten, het strijken der vlag moest worden toegegeven en ten slotte hebben het bejag van eigenbelang der regenten en het gebrek aan „goede conduite en eendracht” het regeeringsstelsel veroordeeld, waaronder onze grootheid, voorspoed en geluk waren bereikt, toen dit op waardige en krachtige wijze werd toegepast en is de vrees souverain geworden. „La crainte est le seul mobile de ce pays”, schreef de Fransche gezant reeds in 1759, alsmede „dat vreesaanjagen het beste middel is om in Holland meester te zijn.” Het zijn gedenkwaardige woorden, ook nu nog. Zoo kwam tijdens de Bataafsche Republiek de Fransche gezant te zetelen op het Oude Hof aan het Noordeinde, de woning voorheen en thans van de Oranjes; en zoo mocht bij den vrede van Amiens onze vertegenwoordiger Schimmelpenninck met Engeland slechts onderhandelen door bemiddeling van een ander, van Joseph Bonaparte en ging Ceylon daarbij verloren, ofschoon Schimmelpenninck „het onmogelijke „aanwendde tot behoud”, daartoe aangespoord door adres op adres uit ons land, alleen doordat Frankrijk hierin Engeland ter wille wenschte te zijn.

Onze dertien jaren later in de eerste plaats door Engeland gewenschte en tot stand gebrachte vereeniging met België en onze verhouding daartoe gedurende de Republiek, brengen in dit werk een aantal gebeurtenissen, gezichtspunten en maatregelen naar voren, die op het oogenblik hernieuwd belang gekregen hebben en niet behooren tot de meest bekende onderdeelen onzer vaderlandsche geschiedenis:

O.a. Elias in zijn voortreffelijke en helaas uitverkochte inleiding tot „de Vroedschap van Amsterdam”, welke een zeldzaam diep en juist inzicht vergunt in het bestuur van 's lands middenpunt en daardoor van de geheele republiek, wees er op, dat tijdens Frederik Hendrik niets in den weg stond aan een aanhechting, zij het door geweld, der zuidelijke Nederlanden aan onze republiek. Deze drong er op aan, maar Amsterdam weigerde, geen mededinging wenschende van Antwerpen, dat in de Schelde een prachtige verbinding had met de zee; die moest gesloten blijven en daaraan zou aanhechting in den weg staan. Steekt de nationale geest onzer hoofdstad, gelijk ook de schrijver aantekent, thans uit boven die van vele andere plaatsen, mogelijk is het verwijt, dat in deze houding

eigenbelang te groot een plaats innam. Vergeten dient daartegenover niet, dat België haast geheel tot den Roomschen godsdienst was teruggekeerd, terwijl de Vereenigde Nederlanden gevormd waren als staat door de Protestanten en hun plaats in de wereld voor een belangrijk deel innamen als Protestantsche Mogendheid. Verlangde niet Engeland nog eeuwen later, bij de stichting van Koning Willem's Rijk na Napoleon, „dat de grondvesten daarvan niet verzwakt werden „door gelijkwaardige inmenging van de katholieke en „bovendien voor een deel zeer Fransch gezinde elementen van Zuid-Nederland? Daarom behoorden dezen „hun vrijheid niet zelve te verwerven, maar van de „Mogendheden te ontvangen. Holland moest het overwicht behouden en de Belgen mochten geen aanspraak krijgen. Geen tweehed diende geschapen, „maar een eenheid versterkt” (bladzijde 374). Buitendien vormden de Zuidelijke Nederlanden, door Johan de Witt meest kortelijk „de Nederlanden” genoemd in tegenstelling met den naam „Vereenigde Provinciën” voor onze republiek, eën stootkussen zoolang zij niet zouden gaan behooren tot het gebied van een hunner burenen. Dat is België voor ons nog steeds en het is ons belang, dat het dit blijve, betoogt de schrijver.

Het is daartoe opzettelijk ingericht geworden door onze „barrière-verdragen” der 18de eeuw, die ons machtigden tot de legering van beschermingstroepen in een aantal grensvestingen, ook aan onzen oostkant. Slap is van dat recht gebruik gemaakt geworden en nog voor den val van onze republiek verbrak de souverain, de Keizer te Weenen, die verdragen, ziende hoe zwak Nederland geworden was, en slechte die barrière-vestingen, zonder de Staten-Generaal er in te kennen en zonder dat dezen het hem beletten.

Inderdaad heeft gebiedsuitbreiding nooit een wensch of streven van ons gevormd; de schrijver wijst er terecht op voor wat het Rijk in Europa aangaat en men kan er bijvoegen, evenmin voor dat daarbuiten. Die uitbreiding is daar zelden doel geweest, maar een gevolg van den handel, van de noodzakelijkheid en van de veiligheid en den invloed onzer vestigingsplaatsen. Nog slechts een halve eeuw geleden weigerde de Gouverneur-Generaal Rochussen de van inlandse zijde aangeboden heerschappij over Noord-Borneo, die daarop door Engelschen werd in handen genomen; en eerst onder den landvoogd van Heutsz, dus drie eeuwen na onze komst, is het Nederlandsche gezag over geheel den archipel gevestigd geworden, heeft daardoor de Javaan niet langer bijkans de geheele bestuurskosten te dragen, zijn veiligheid en orde algemeen verbreed en vervullen wij overal onze bestuursplichten, voortvloeiende uit de aanvaarde soevereiniteit.

De vereeniging met België in 1815 is dan ook niet de wensch geweest van ons volk en zelfs Willem I is er niet altijd op belust geweest. Ons land vormde en vormt op zichzelf slechts „een groep zeehavens en „riviermonden, door eenig achterland gecapitonneerd.” Zou het zelf de rol van barrière kunnen vervullen, dan achtte Europa niet alleen teruggave der koloniën noodzakelijk om het gezond en krachtig genoeg te maken, maar evenzeer de beschikking over een talrijker bevolking en grondgebied in Europa. Toen nu de opstand van 1830 bewees, dat de kracht van het Rijk daardoor niet was versterkt en het doel dus niet bereikt, onttrok Engeland op wensch van Frankrijk zich aan de instandhouding.

Het afwisselend verloop van den staatkundigen toestand onzer huidige provincie Limburg, die bij onzen vrede met België in 1839 aan ons verbleef, valt uit Prof. van Hamel's boek niet volledig op te maken, hetgeen trouwens door den opzet van het werk niet wordt vereischt. Zoo wordt van den bisschop van Luik niet gewaagd. Wel wordt er op gewezen, dat het noorden der provincie, hetwelk „sedert 1648 als Staatsch gebied had gegolden” bij den vrede van Utrecht aan Pruisen

kwam, maar in 1815 tot de Nederlanden terugkeerde. In de steden Maastricht, Venlo en Roermond heeft de Republiek sedert 1648 onafgebroken bestuursmacht uitgeoefend en er meestal troepen gelegd gehad. Gedurende den opstand werd Limburg grootendeels door de Belgen bezet, maar bleef Maastricht behouden, dank zij onzen daar bevelvoerenden Generaal Dibbits, die daarvoor met zijn nageslacht door Willem I in den adelsstand verheven is. De vrede van 1839 bracht de provincie weder in haar geheel tot Nederland terug, „maar België kreeg als schadevergoeding de helft van Luxemburg”, terwijl Limburg zich moest aansluiten bij den Duitschen Bond. Het uiteenvallen van dien bond heeft daaraan een einde gemaakt, hetgeen door onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, Graaf van Zuylen, in het Luxemburgsche tractaat is vastgelegd.

Vollediger is daarentegen het verloop der beschikking over de Schelde uit het boek op te bouwen. Eerst de sluiting door onze republiek; dan de pogingen van Joseph II om, toen hij de barrière-vestingen slechte, tevens de Schelde te openen. Trots haar toenmalige zwakheid stond de republiek pal tegen zijn ultimatum van 1784, opende het vuur op het de proef wagende schip en behield daardoor bij het tractaat van 1785 zijn recht, neergelegd in den vrede van Munster, een bewijs, dat ook de zwakke, toont hij zich vastberaden, zich nog wel recht kan verschaffen. Doch de Nationale Conventie verklaarde in 1792 de sluiting der Schelde opgeheven, hetgeen in 1795 gevolgd werd door inlijving bij Frankrijk van Staats-Vlaanderen, evenals van Maastricht en Venlo en in 1863 door afkoop van den Schelde-tol. „De veiligheid van het Noord-Nederlandsch gebied staat en valt met onze geheel eigen macht over de Schelde, Maas en Rijn aan weerszijde,” betoogt de schrijver.

Aan het voorbeeld van vrijhandelsgeest, dezen tol te hebben opgegeven, voegt de schrijver de herinnering toe, dat wij „in 1857 vrijwillig het handelsmonopolie op Japan opgaven.” Inderdaad heeft koning Willem III toen zelf den Mikado geraden, den vreemden handel toe te laten en daardoor in merkwaardige onzelfzuchtigheid medegewerkt om aan ons monopolie een einde te maken, dat bijkans twee en een halve eeuw bestaan had en ons door vriend en vijand werd benijd. Eerst in de laatste jaren heeft onze handel op Japan zich weder hersteld van de beëindiging onzer voorrechten, sedert nl. Java er op groote schaal suiker aan verkoopt.

„In het verleden ligt het heden.” Gelijken onze historischebladen over Limburg, Staats-Vlaanderen en de Schelde op de vraagstukken van heden, onze groote kapitalen, in de achttiende eeuw geleend aan vreemde mogendheden, waarschuwen thans opnieuw voor het gevaar, dat „crediteursschap tot onderdanigheid kan „dwingen” (bladz. 189). Een oogenblik heeft onlangs 1788 om den hoek gekeken, toen „de eigenlijke kern „van het nationale bestaan o.a. . . . door onnationale „democratie verpulverd was.” Opnieuw is in den jongsten oorlog, gelijk bij den val onzer republiek, „de „internationale betekenis gebleken van onze kapitaal- „kracht, onze handelsvloot, onze strategische ligging „en onze koloniën.” Thans geldt weder de oude verklaring van den Oostenrijkschen minister de Ficquelmont: „Holland alleen zou slechts een mogendheid „van den derden rang zijn, wanneer zijn koloniale „bezittingen het in de wereld niet de betekenis gaven „van een mogendheid van den eersten rang”, een waarheid die, ook door onszelven, in schuchtere bescheidenheid, te zeer wordt over het hoofd gezien. En opnieuw klinkt de stem uit het zinkende schip der grootsche Vereenigde Nederlanden: In eigen kracht ligt het behoud, het behoud der onafhankelijkheid, dus van het geluk: „in zorg voor innerlijke eenheid, staat- „kundige gezondheid, welvaart en prestige” (bladzijde VIII). Gelijk in 1813 „zal het koloniaal bezit” (zonder hetwelk wij te gronde gaan) „ons niet gelaten worden,

„indien we er niet een onafhankelijk Nederlandsch „gezag kunnen handhaven” (bladz. 383). En als voorheen kan „zoomin voor het Moederland als voor de „Koloniën de lijn der onafhankelijke onzijdigheid worden gevolgd zonder besliste handhaving van eigen „kracht.”

Deze les aan ons volk door de geschiedenis te hebben gestaafd, is een der groote verdiensten van dit achtenswaardige boek.

H. M.

Fifth Annual Report of the Federal Reserve Board (1918), Washington 1919, IV en 913 blz.

Alhoewel reeds eenigen tijd geleden verschenen ¹⁾, mag nog met een enkel woord melding worden gemaakt van dit verslag, hetwelk, van gelijke uitvoerigheid als zijn voorgangers, van de ontwikkeling van het Federal Reserve stelsel gedurende het jaar 1918 een duidelijk beeld geeft.

Allerwegen blijkt uit het verslag, welk een invloed het intreden van de Vereenigde Staten in dezen oorlog op de ontwikkeling van het stelsel heeft gehad. In cijfers (millioenen dollars):

	5 April 1917	27 Dec. 1918
Totaal deposito's en F. R. Notes	1.136,8	4.238,1
Total cash reserve (goud en een gering bedrag aan papieren en zilveren betaalmiddelen)	962,7	2.146,2
Totale verplichte dekking	416,7	1.617,2
Beschikbaar metaalsaldo	546,0	528,6
Percentage der aanwezige dekking	84,7	50,6
Uitstaande F. R. Notes	400,7	2.855,6
Dekking: a wissels	22,3	1.567,3
b. goud (uit den totalen voorraad)	378,4	1.288,3

Ook het met de toeneming der deposito's en F. R. Notes sterk gestegen credietgevend vermogen van het stelsel is, dank zij een verlaagd disconto voor wissels, gedekt door schatkistpapier, in hooge mate aan de schatkist ten goede gekomen. Het bedrag dezer wissels bedroeg eind 1918 ruim 1.400 millioen dollar tegenover de eigenlijke handelswissels 605 millioen, terwijl daarnaast nog stond een eigen bezit aan Regeerings-obligaties van 310 millioen.

Uit de gegeven cijfers blijkt, dat het percentage der metaaldekking door een en ander belangrijk gedaald is en allengs de wettelijke grenzen is gaan naderen. Hiermede hangt samen een toenemende onderlinge herdisconteering onder de 12 banken door tusschenkomst van den Board. Evenals in vorige jaren lovert New York hierbij de groote meerderheid der particuliere wissels, in hoofdzaak door banken en slechts weinig door den handel zelve geaccepteerd papier. De ontwikkeling van het acceptbedrijf en de vraag hoe in dit opzicht in de toekomst de verhouding zal zijn tusschen Londen en New York, geven het verslag aanleiding tot uitvoerige beschouwingen, die meer aandacht verdienen, dan in deze korte aankondiging er aan geschonken kan worden.

Naast uitbreiding van het eigen bedrijf der Fed. Res. Banks heeft de oorlog ook geleid tot een zeer sterke toeneming van het ledental onder de State Banks en Trust Companies. De grootsten onder dezen gingen reeds in 1917 voor, het aantal nam in 1918 nog belangrijk toe: eind 1917 250 instellingen met een kapitaal en surplus van \$ 520 millioen, eind 1918 936 instellingen met een kapitaal en surplus van \$ 750 millioen.

Uitvoerig wordt besproken de thans ingevoerde dagelijksche clearing tusschen de 12 banken door tusschenkomst van het te Washington gedeponeerd gold settlement fund; terwijl mededeeling wordt gedaan van de reeds eerder hier ter sprake gebrachte Amerikaanse plannen tot het in het leven roepen van een internationaal gold fund. De Board toont zich dienaangaande zeer optimistisch. Aanvankelijk ware de

¹⁾ Men zie ook pag. 446.

regeling te treffen met de Entente landen en enkele leidende neutrale landen, later tot alle beschaafde staten uit te breiden. In het verslag van de F. R. Bank te New York, als bijlage aan het verslag toegevoegd, wordt op dit punt nog nader ingegaan en mededeeling gedaan van de reeds door deze bank met vreemde circulatiebanken getroffen regelingen. Het blijkt, dat nauwe relaties zijn aangegaan met de Bank of England, het Britsch-Indische Gouvernement, de Fransche, de Italiaansche en Japansche circulatiebank, met de Philippine National Bank, de Argentijnsche Banco de la Nacion en enkele andere Zuid-Amerikaansche bankinstellingen, terwijl eveneens met de Nederlandsche Bank en de Scandinavische banken overeenkomsten zijn getroffen o.a. voor de betaling van granen en andere goederen, gekocht voor die landen.

Uitvoerig worden voorts in het verslag van den Board de regelingen besproken, welke gedurende den oorlog in het leven zijn geroepen voor het doen van betalingen aan den vreemde, regelingen, waarbij de Fed. Res. Board het centrale lichaam vormde, terwijl voorts een en ander wordt medegedeeld over het intern beheer, over de werking der z.g.n. Pittman Act van 23 April 1918, die den uitvoer van het oude regeeringszilver toestond onder vervanging van het aldus ingetrokken ruilmiddel door tijdelijke Fed. Res. Bank Notes, en voorts over aanhangige en reeds aangevaarde wijzigingen der bestaande regeling.

Het verslag eindigt met een slotwoord, waarin er op gewezen wordt in hoeveel gunstiger muntconditie de Vereenigde Staten thans zijn vergeleken met de tijden van den Burgeroorlog. Thans geen depreciatie van de goudwaarde van het ruilmiddel, geen internationale zwaarigheden „true, the purchasing power of „money has declined, but this is due to the abnormal „and urgent demands for goods and services and the „accompanying expansion of credit and currency. The „quality of our currency has been maintained; there „is a single standard of prices, which is based upon „the dollar, and not a double standard, one based „upon the gold dollar and the other upon the paper „dollar, as was the case during and after the Civil „War. The increased volume of Federal Reserve Notes „has been an incident or an effect of expansion of „credits, rather than the cause of such expansion.”

B.

Dr. B. Stichel. Argentinien. Hamburg, L. Friederichsen & Co., 1919.

Nauwelijks is Duitsland eene nieuwe periode in de wereldgeschiedenis ingegaan of men krijgt alweer de bewijzen, dat, met de het land eigen vlijt en organisatie in gewerkt wordt om toegerust te zijn voor de nieuwe omstandigheden. De *Zentralstelle des Hamburgischen Kolonialinstituts* en het *Ibero-amerikanische Institut* geven hier blijk van door de gezamenlijke uitgave eener serie publicaties, getiteld „Auslandswegweiser”, waarvan het eerste deeltje, 171 pagina's in omvang en voorzien van een overzichtskaartje, dezer dagen verscheen en ons ter aankondiging werd aangeboden. Het boekje is, zooals in den aanhef dezes gezegd, gewijd aan Argentinië, een van de weinige landen, waarmede Duitslands relaties in den wereldoorlog niet zijn afgebroken geweest. In de woorden, die wij in de advertentierubriek van deze publicatie, bij de aankondiging van een boek, aan Mexico gewijd, uitgedrukt vinden: „Ungezählte Deutsche werden durch den unglücklichen Ausgang des Krieges gezwungen, sich in überseeischen Ländern eine neue Existenz zu gründen”, liggen strekking en methode van den voor ons liggenden „Wegweiser” besloten.

H.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage 15 Juni/Juli 1919.

Prof. Dr. H. Blink en *Dr. C. J. van Nieuwenburg*, Limburg als economisch-geographisch en staatkundig gewest in 't verleden en heden.

Met verrassende snelheid volgen de bijzondere afleveringen, die geheel gewijd zijn aan het economisch beeld der provincies, elkander op. Terwijl de gecombineerde Februari-Maartaflevering van het tijdschrift zich reeds had beziggehouden met Drente, laat de geleerde schrijver thans alweer de beschrijving van een ander gewest volgen. Ditmaal wordt hij in zijn werk bijgestaan door den soheikundig ingenieur C. J. van Nieuwenburg, die zich nader bezig houdt met de nijverheid van Limburg, in het bijzonder wat betreft de steenkolenproductie, het kalksteen en de mergel.

Zeitschrift für Sozialwissenschaft. — Leipzig, 30 Juni 1919.

Fr. Kaphahn, Von der Eigentümlichkeit des historischen Objekts; *Roche*, Leipziger Messe und deutsche Industrie; *F. Schmidt*, Der Bilanzgedanke und die Wechselkurse; *H. Schneider*, Der Kampf der oberschlesischen Kohle gegen die englische; *H. Fehlinger*, Anpassung von Europäern an das Tropenklima; *B. Simmersbach*, Vom Braunkohlenbergbau in Holland; *Dr. E. Schultze*, Der amerikanische Schifffahrtstrust im Kriege; *Dr. Herbst*, Die Arbeitsgebiete der Kriegsbeschädigten-Fürsorge; *Dr. Demetrius Kalitsunakis*, Korinthenabsatzgenossenschaften in Griechenland.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, Juni 1919. 46. Band 2. Heft.

J. Schumpeter, Zur Soziologie der Imperialismen; *M. Weber*, Die Wirtschaftsethik der Weltreligionen. Das antike Judentum; *Prof. A. Amonn*, Liefmanns neue Wirtschaftstheorie; *H. Levy*, Studien über das englische Volk; *Dr. C. Landauer*, Der Meinungsstreit zwischen Böhmbawerk und Wieser über die Grundsätze der Zurechnungstheorie; *R. E. May*, Deutschlands Bedarf an Körnerfrüchten vor und nach dem Kriege, insbesondere in der Uebergangszeit.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Juni 1919.

K. Elster, Was ist „Arbeit”? *G. Jahn*, Neuorganisation der Volkswirtschaft? *W. Krebs*, Entwicklung des deutschen Genossenschaftswesens seit Erlass des Genossenschaftsgesetzes vom 1 Mai 1889; *E. Schultze*, Die Kautschuk-Ausfuhr Niederländisch-Indiens.

The economic Journal. — Londen, Juni 1919.

Prof. Ch. Gide, French war budgets for 1919—1920; *Prof. F. Y. Edgeworth*, Methods of graduating taxes on income and capital; *J. S. Eagles*, The monopoly in alcoholic drink; *J. B. Condliffe*, New Zealand during the war; *L. L. Price*, Mr. Cole on labour problems; *L. Knowles*, The chartist movement; *Prof. E. Cannan*, The national income; *Prof. C. H. Oldham*, Changes in the export industries of Ireland.

Revue d'Economie politique. — Parijs, Mei—Juni 1919.

G. Arias, Les idées économiques et sociales de Giuseppe Mazzini; *J. Vergeot*, Le papier-monnaie en Turquie pendant la guerre; *E. Amphoux*, Le marché cotonnier du Havre pendant la guerre; *Ch. Mourre*, Les causes de la hausse des prix; *J. Hitier*, La production agricole française à propos d'un livre récent.

Journal de la Société de statistique de Paris. — Parijs, Juli 1919.

R. Pupin, L'épargne française et ses placements dans la période d'avant-guerre; *M. Huber*, Chronique de démographie.

The Geographical Journal. — Londen, Juli 1919.

Th. H. Holdich, Address at the Anniversary Meeting 2 June 1919; *H. S. L. Winterbotham*, Geographical Work with the army in France; *J. Ball*

and H. Knox-Shaw, The prismatic Astrolabe; E. H. L. Schwarz, The origin of the Hereros and Ovambo; H. T. Munn, Southampton Island.

Technik und Wirtschaft. — Berlijn, Juli 1919.

G. Fischer, Die Maschinen im landwirtschaftlichen Kleinbetriebe; Schulz, Kupfer in der Kriegswirtschaft; W. Dahlmann, Technik und soziale Frage; E. Schiff, Das Sachverständigenwesen; K. Klein, Demokratie, Verwaltungsreform und Technik; J. Mendel, Die Preussischen Staatsbahnen während des Krieges.

REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer van boter. Met ingang van 15 Aug. is een nieuwe regeling getroffen voor den uitvoer van boter, waarbij vergunningen verleend worden, indien de belanghebbende zich schriftelijk verbindt om tot 1 Mei 1920 een nader te bepalen hoeveelheid melk en boter ter voorziening in de binnenlandsche behoefte beschikbaar te stellen en af te leveren.

Van de boter, waarvoor uitvoercertificaat is afgegeven vóór 18 Juni kan alsnog 100 pCt. worden uitgevoerd; op de certificaten van 18 Juni tot en met 4 Juli kan nog 50 pCt. worden uitgevoerd, alles van de nog niet geëxporteerde hoeveelheden. Voor de week van 3 tot 9 Augustus is het uitvoerpercentage voorloopig weder vastgesteld op 0.

Uitvoer verboden. Bij Kon. besluit van 12 Augustus is tijdelijk opgeheven het verbod tot uitvoer van ruwe katoen, ruwe en gewasschen wol en hennep.

Uitvoer fruit. In verband met de hooge fruitprijzen, op fruitverpachtingen besteed, wordt de aandacht van belanghebbenden er op gevestigd, dat de uitvoer van fruit verboden is en dat de Minister zich nadrukkelijk voorbehoudt ten aanzien van dezen uitvoer alle maatregelen te nemen, die hij in het belang der binnenlandsche voorziening noodig mocht achten.

Uitvoer van vlasstroo, enz. Tegen den uitvoer van vlasstroo, met uitzondering van vlasstroo in ongerepelden toestand, vlas, vlasafvallen en producten daarvan bestaan bij den Minister van Landbouw geen bezwaren meer.

Broodbakken. Door een wijziging in de desbetreffende regeling is het den bakkers mogelijk gemaakt brood te bakken van de vrijgegeven granen van den inlandschen oogst, of in het algemeen van andere dan regeeringsgrondstoffen.

Maïs als veevoeder. Het ligt in het voor-nemen in de aanstaande wintermaanden vóór alles een hoeveelheid van 60.000 ton La Plata-maïs onder de consumptiemelkers te distribueeren, tegen den laagst mogelijken prijs.

Kaas. Het verbod tot vervoer en aflevering van kaas, dat reeds gold voor de drie Zuidelijke provinciën des lands, is met ingang van 18 Augustus uitgebreid tot verschillende andere streken, waar gevaar voor smokkelen bestaat.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	Juli 1919		Juli 1918	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk...	28.267	f 1.333.824.785	22.853	f 598.368.906
Ter voldoening van Rijksbelast.	9.251	„ 1.021.821.566	5.477	„ 361.305.773
	1.686	„ 10.235.550	1.026	„ 6.349.408

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Mei 1919		Juni 1919	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Ontvangen en betaald:				
in contanten	139218	f 11.181.942	85115	f 10.581.009
door overschrijving ¹⁾ .	45422	„ 72.504.566	40482	„ 53.363.529
Particuliere rekeninghoud.	4666 ²⁾	„ 25.184.509	5097 ²⁾	„ 15.762.424
Saldo te goed part. rek. u ^o .	—	„ 3.846.075	—	„ 4.611.643

¹⁾ Inclusieve verrekeningen tusschen gemeentediensten, zijnde pl.m. f 20.887.370 per maand. ²⁾ Aantal.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	Juli 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeenkomstige periode 1918
Directe belastingen.			
Grondbelasting	2.649.629	11.713.603	11.401.442
Personeele belasting ..	2.294.156	5.637.952	5.768.750
Inkomstenbelasting ..	5.173.085	31.754.331	37.770.509
Dividend- en tantième-belasting	1.319.882	2.599.516	—
Vermogensbelasting ..	395.067	4.464.966	2.572.663
Accijnzen.			
Suiker	2.914.461	20.739.830	23.338.679
Wijn	27.280	561.467	858.038
Gedistilleerd	4.029.936	17.346.678	11.991.671
Zout	159.100	766.286	1.748.292
Bier	172.617	511.330	669.649
Geslacht	1.257.113	7.326.131	6.328.416
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.856.428 ²⁾	10.216.770 ²⁾	7.789.080 ²⁾
Registratierechten	1.939.523	17.648.232	15.083.785
Successierechten	3.485.845	17.927.738	14.048.643
Invoerrechten	2.483.397	14.696.945	4.530.326
Gouden en zilveren werken			
Belasting	77.867	493.672	441.709
Essaailoon	70	486	477
Statistiekrecht	348.303	2.378.404	605.232
Mijnen	40.005	261.157	—
Domeinen	946.105	1.900.459	1.072.670
Staatsloterij	9.056	415.016	404.824
Jacht en visscherij	156.482	202.551	211.056
Loodsgelden	88.612	613.028	109.261
Totaal	31.824.019	170.176.548	146.745.172

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Juli 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeenkomstige periode 1918
Directe belastingen.			
Grondbelasting	530.681	2.346.336	2.284.591
Personeele belasting ..	396.824	1.012.755	1.025.869
Inkomstenbelasting ..	2.272.116	13.740.664	14.444.852
Vermogensbelasting ..	157.711	1.783.183	959.493
Accijnzen.			
Suiker	582.892	4.147.966	4.667.736
Wijn	5.456	112.293	171.608
Gedist. (binn.- en buitl.)	402.994	1.734.668	1.199.167
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	22.017	419.662	340.127
Registratierechten	16	245	3.262
Totaal	4.370.707	25.297.772	25.096.505

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN- GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Juli 1919	Sedert 1 Januari 1919
Oorlogswinstbelasting	17.705.020	111.777.268
Verdedigingsbelasting Ia	423.892	4.490.185
Verdedigingsbelasting Ib	1.618.294	17.024.313
Verdedigingsbelasting II	3.617.249	19.884.398
Totaal	23.364.455	153.176.164

¹⁾ Hieronder begrepen f 695.522 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnaires in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 2.693.286. ³⁾ idem f 1.156.737.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	16 Aug. 1919	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Bank (Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 1/2 " 4 Jan. '19	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 " 13 Juni '19	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	5 1/2 " 11 Mei '19	4 1/2 " 11 " '14
Zwitserse Nat. Bk.	5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2 " 19 " '14
Belgische Nat. Bk.	4 " 12 Juni '19	4 " 30 Jan. '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " 24 Sept. '03
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call. money
	Part. disconto	Prolongatie				
15 Aug. '19	4 1/8	5	3 5/8 1)	4-5/8	—	3 1/2-4
11-15 A. '19	3 3/4-4 1/2 2)	4 1/2-5	3 5/8	4-5/8	—	3 1/2-6 1/4
4-8 A. '19	3 7/8-4	4-1/2	3 5/8	4-5/8	—	3 1/2-6 1/2
28 J.-1 A. '19	3 7/8-4	3 1/2-4	3 5/8	4-5/8	—	4 1/4-16
12-17 A. '18	2 1/2	2 1/4-3/4	3 17/32	4-5/8	—	5 1/2-6
13-18 A. '17	2	2-1/4	4 25/32	4-5/8	—	2 5/8-3 1/2
20-24 Juli '14	3 1/8-3 1/4	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 1/2-2 1/2

1) Noteering van 16 Augustus.
2) Het particuliere disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 7/8-1 1/4 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt had een betrekkelijk kalm verloop. Bijzondere opmerkzaamheid verdient alleen de daling van den Mark van 15 tot 12.50 en de stijging van den Dollar 2.68 1/2-2.71. Londen zonder veel variatie pl.m. 11.60, ten slotte flauwer 11.56. Parijs daalde van 35.15 op 34. Kopenhagen gevraagd 58 3/4-59.15-59. Zwitserland-47-48.15-47.35. België daalde van 35.75 tot 33. Spanje gevraagd 50 1/4-51 1/2. Zoo ook Pesos (111-112 3/4) en Helsingfors 17-20. Oostenrijk aangeboden voor circa 6.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
11 Aug. 1919..	11.61	35.25	15.02 1/2	6.50	33.80	2.68 3/4
12 " 1919..	11.60 1/2	35.15	14.50	6.55	33.67 1/2	2.69
13 " 1919..	11.60 1/2	34.95	13.92 1/2	6.25	33.62 1/2	2.69
14 " 1919..	11.60	34.40	13.45	6.—	33.15	2.69
15 " 1919..	11.60	34.45	13.90	6.25	33.20	2.68 3/4
16 " 1919..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1)	11.58	34.10	13.—	6.—	32.95	2.67 1/2
Hoogste " " 1)	11.62	35.30	15.30	6.55	33.95	2.69 1/4
8 Aug. 1919..	11.57 3/4	34.45	15.22 1/2	6.50	33.—	2.68 1/4
1 " 1919..	11.57 1/2	36.45	15.37 1/2	6.50	35.30	2.65 1/2
Muntpariteit..	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
11 Aug. 1919	66.45	58.20	63.—	47.—	50.25	99 3/4-100 3/8
12 " 1919	66.50	58.35	63.—	47.—	50.50	99 3/4-100 3/8
13 " 1919	66.75	58.85	62.95	47.40	50.60	99 3/4-100 3/8
14 " 1919	66.45	59.20	63.—	47.75	50.75	99 3/4-100 3/8
15 " 1919	66.50	59.20	62.95	47.80	51.—	99 3/4-100 3/8
16 " 1919	—	—	—	—	—	—
L'ste d. w. 1)	66.30	58.15	62.80	46.80	50.—	99 7/8
H'ste " " 1)	66.70	59.25	63.15	48.25	51.25	100 3/8
8 Aug. 1919	66.70	58.50	63.10	47.45	50.25 2)	99 3/4-100 3/8
2 " 1919	66.15 3)	58.75 3)	62.90 3)	47.45 3)	50.40	99 3/4-100 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering v. 9 Aug. 3) idem van 1 Augustus.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
15 Aug. 1919	4.28.25	7.87	nom.	37 1/8
Laagste d. week..	4.28.25	7.68	nom.	37 1/8
Hoogste " " ..	4.32.25	7.87	nom.	37 1/4
9 Aug. 1919	4.32.25	7.72	nom.	37 1/8
2 " 1919	4.36.—	7.29	nom.	37 1/2 1)
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 1/16

1) Noteering van 1 Augustus.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	2 Aug. 1919	9 Aug. 1919	Tijdperk 11-16 Aug. 1919		16 Aug. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/10	97 7/10	97 7/10	97 7/10	97 7/10
*B. Aires 1)	d.p.gd.pes.	52 5/8	52 7/8	53	53 3/4	53 1/4
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/8 1/32	1/8 1/32	1.10	1/10 1/8	1/10 3/8
Hongkong ..	id. p. \$	3/7 1/4	3/8 1/2	3/9 1/4	3/9 3/4	3/9 3/4
Lissabon ...	d.p.pescudo	28 1/4	27 7/8	25 3/4	27 1/4	26 3/4
Madrid	Peset. p. £	22.79	22.83	22.30	22.68	22.33
*Montevideo 1)	d.p.peso	56 1/4	56 1/4	56 1/8	56 3/8	56 3/8
Montreal...	\$ per £	4.57 1/2	4.52 1/4	4.44	4.51 1/4	4.44 1/2
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 9/10	14 9/10	14 9/10	14 1/4	14 1/4 2)
Rome	Lires p. £	37.64	38.93	39.—	39.90	39.64
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/5 1/2	5/7 1/2	5/8 1/2	5/10	5/10
Singapore ..	id. p. \$	2/4 7/32	2/4 7/32	2/4 1/8	2/4 5/16	2/4 7/32
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	10 1/32	9 7/8	9 7/8	9 7/8	9 7/8
Yokohama ...	sh/d.p.yeu	2/3 9/10	2/3 3/4	2/3 3/8	2/4 1/4	2/3 15/16

* Koersen van den dag voortgaande aan de data in het hoofd vermeld.
1) Telegrafisch transfert.
2) Noteering van 15 Aug.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijkse ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
16 Aug. 1919.....	59 3/8	112 3/8	
9 " 1919.....	58 1/8	111 1/8	
2 " 1919.....	56 1/2	108	
26 Juli 1919.....	55	106 1/2	
17 Aug. 1918.....	48 13/16	99 3/8	
18 Aug. 1917.....	44	86 3/4	
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 1/8	

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
14 Aug. 1919..	3.747	58.650	1.216	17.164	41.332
7 " 1919..	2.690	58.650	1.207	17.164	41.258
31 Juli 1919..	2.415	58.650	771	17.164	40.783
24 " 1919..	3.110	58.650	727	17.164	40.437
15 Aug. 1918..	1.002	43.100	60.300	14.308	82.145

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portfeuille tot het bedrag der buitenl. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 16 Aug. 1919.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 73.047.003,60 B.-bk. „ 1.172.139,44 Ag.sch. „ 27.110.454,49 1/2	f 101.329.597,53 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 25.747.862,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	25.747.862,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 159.343.697,93 B.-bk. „ 11.308.367,02 1/2 Ag.sch. „ 63.353.736,21	f 234.005.801,16 1/2
Op Effecten	f 228.754.201,16 1/2	—
Op Goederen en Spec.	5.251.600,—	234.005.801,16 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	—	10.123.195,50
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.511.275,— Muntmat., Goud „ 590.021.817,72	f 646.533.092,72
Munt, Zilver, enz.	5.791.567,99 1/2	—
Muntmat., Zilver	—	652.324.660,71 1/2
Effecten	Bel.v. h. Res.fonds. f 4.539.607,50 id. van 1/5 v. h. kapit. „ 3.976.588,87 1/2	8.516.196,37 1/2
Geb. en Meub. der Bank	—	3.312.000,—
Diverse rekeningen	—	71.991.818,40 1/2
		f 1.107.351.131,69 1/2

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	996.647.135,—
Bankassigatiën in omloop	1.664.577,69
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f —
Van anderen	77.484.441,57 1/2
Diverse rekeningen	6.554.977,43
	f 1.107.351.131,69 1/2
Beschikbaar metaalsaldo	f 436.277.180,79
Op de basis van 2/5 metaaldekking	221.117.949,04
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.181.385.900,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	—	6.421.660,32
Buitenlandsche wissels	45.291,—	—
Beleeningen	—	31.943,16
Goud	—	100,—
Zilver	—	30.146,47 1/2
Bankbiljetten	—	7.474.610,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	1.897.514,21	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschsbb. schulden
16 Aug. 1919	646.533	5.792	996.647	79.149
9 „ 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
2 „ 1919	646.539	6.089	1.022.892	68.751
26 Juli 1919	651.403	6.417	1.003.290	70.823
19 „ 1919	651.403	6.635	1.010.346	70.147
12 „ 1919	652.622	6.982	1.015.918	66.429
5 „ 1919	657.716	7.507	1.024.922	59.968
28 Juni 1919	657.722	8.214	1.018.076	73.433
21 „ 1919	662.602	8.702	1.001.959	83.691
14 „ 1919	661.969	8.492	1.009.394	67.100
7 „ 1919	661.969	8.175	1.015.654	79.187
31 Mei 1919	661.969	7.938	1.025.962	85.180
24 „ 1919	661.979	7.725	1.024.837	85.531
17 Aug. 1918	706.089	7.861	922.377	60.996
18 Aug. 1917	656.851	7.229	768.531	66.385
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekking-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
16 Aug. 1919	101.330	40.000	234.006	436.277	61
9 „ 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
2 „ 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
26 Juli 1919	112.536	66.500	208.158	442.070	61
19 „ 1919	113.747	61.000	208.275	441.012	61
12 „ 1919	117.136	59.000	210.762	442.197	61
5 „ 1919	113.156	59.000	217.128	447.269	61
28 Juni 1919	108.940	59.000	225.185	446.657	61
21 „ 1919	109.648	64.000	202.859	453.176	62
14 „ 1919	103.179	57.000	203.703	454.785	62
7 „ 1919	118.617	72.000	216.039	460.799	61
31 Mei 1919	117.372	72.000	234.150	447.302	60
24 „ 1919	125.459	78.000	212.287	447.254	60
17 Aug. 1918	64.448	47.000	101.787	516.473	73
18 Aug. 1917	31.402	20.000	73.697	496.045	80
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.688	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	9 Aug. 1919	16 Aug. 1919
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 393.340.000,—	f 391.840.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	52.000.000,—	40.000.000,—
Aan zilverbons ..	81.536.000,—	81.536.000,—
	44.531.849,—	42.915.623,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Nuast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschsbb. schulden
9 Aug. 1919.....	***	***	344.000	—
2 „ 1919.....	***	***	344.500	—
26 Juli 1919.....	***	***	341.400	—
28 Juni 1919.....	132.360	6.553	240.173	97.961
21 „ 1919.....	129.532	7.332	234.793	100.958
14 „ 1919.....	129.536	7.292	232.597	101.605
7 „ 1919.....	128.729	7.684	226.384	105.696
10 Aug. 1918.....	103.476	13.170	187.525	73.261
11 „ 1917.....	82.869	18.041	174.468	47.253
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Nd. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
9 Aug. 1919	—	186.500	—	***	77.500	***
2 „ 1919	—	190.000	—	***	78.250	***
26 Juli 1919	—	202.000	—	***	79.300	***
28 Juni 1919	8.711	15.356	75.536	16.067	71.478	41
21 „ 1919	8.661	21.576	74.141	12.828	69.883	41
14 „ 1919	8.522	18.742	73.795	12.796	70.169	41
7 „ 1919	8.267	18.611	74.378	10.027	70.233	41
10 Aug. 1918	7.521	24.091	71.630	27.752	64.712	45
11 „ 1917	7.690	33.259	64.405	18.143	59.924	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 1)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 2/5 metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeschsbb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
5 Juli 1919 ..	933	1.565	953	1.516	405
14 Juni 1919 ..	1.026	1.489	902	1.414	151.
7 „ 1919 ..	1.023	1.540	873	1.408	144
31 Mei 1919 ..	1.021	1.460	745	1.382	139
6 Juli 1918 ..	668	1.520	771	1.163	600
7 Juli 1917 ..	760	1.248	960	895	616
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
13 Aug. 1919	88.288	79.723	338.777	28.500	322.782
6 „ 1919	88.312	80.128	340.441	28.500	324.327
30 Juli 1919	88.415	79.387	338.787	28.500	323.327
23 „ 1919	88.331	78.895	340.967	28.500	325.328
14 Aug. 1918	68.234	56.691	266.367	28.500	243.859
15 Aug. 1917	53.636	40.045	173.141	28.500	146.220
22 Juli 1914	40.164	28.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-reserve	Dek-kings-percentage ¹⁾
13 Aug. '19	21.390	81.223	22.455	89.158	27.014	24,20
6 „ '19	33.675	80.493	22.935	99.845	26.634	21,70
30 Juli '19	43.144	81.746	17.881	116.554	27.478	20 ³ / ₈
23 „ '19	49.823	81.863	19.687	122.013	27.886	19,68
14 Aug. '18	59.702	100.188	34.096	137.726	29.993	17,45
15 Aug. '17	56.541	101.975	45.510	101.975	32.041	18,58
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage ¹⁾
15 Aug. 1919	1.126.255	1.096.662	8.582.324	23.443.137	34
7 „ 1919	1.127.691	1.108.010	8.703.329	23.856.013	34
31 Juli 1919	1.129.127	1.109.348	8.824.334	29.268.889	34
23 „ 1919	1.131.533	1.111.757	8.844.925	29.345.861	34
15 Aug. 1918	2.467.833	2.347.761	1.928.371	12.929.725	34
15 Aug. 1917	2.489.536	2.402.462	547.240	8.934.378	34
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Aug. 1919	26.410.137	6.282.357	***	***
7 „ 1919	28.545.490	8.322.242	20.622.700	8.681.100
31 Juli 1919	30.680.853	10.362.127	20.851.500	8.802.600
23 „ 1919	28.589.066	8.170.764	20.740.700	8.823.300
15 Aug. 1918	15.967.678	8.123.942	9.885.000	1.911.800
15 Aug. 1917	6.717.380	6.080.386	5.473.000	530.500
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bank-biljetten	Rek. Crt. saldi
7 Aug. '19	328.617	11.852.983	32.954.000	42.296.165	6.545.206
31 Juli '19	328.103	11.865.169	32.954.000	42.353.777	6.467.030
23 „ '19	328.122	11.643.393	32.954.000	41.534.534	6.760.505
15 „ '19	327.733	11.606.078	32.954.000	41.378.527	6.922.798
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 262.241 goud, 9.919 buitenlandsche goudwissels en 56.457 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
14 Aug. '19	5.572.149	1.978.278	298.484	908.657	23.300.000
7 „ '19	5.567.649	1.978.278	298.860	874.118	23.400.000
31 Juli '19	5.567.076	1.978.278	299.880	897.352	23.300.000
24 „ '19	5.566.429	1.978.278	300.742	907.460	23.250.000
15 Aug. '18	5.434.074	2.037.108	315.628	1.537.417	19.150.000
16 Aug. '17	5.307.252	2.037.108	260.370	714.436	10.900.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleen-ning	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	944.194	734.339	1.262.572	35.151.564	2.879.171	86.375
923.410	741.621	1.272.000	35.258.465	2.865.144	87.041	
945.253	750.617	1.247.169	35.024.725	2.919.886	48.801	
862.225	757.487	1.251.678	34.931.600	2.951.571	103.849	
942.934	1.067.244	830.573	29.408.025	3.685.694	99.610	
617.770	1.174.569	1.116.187	20.453.825	2.601.354	80.459	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. ¹⁾

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 „ '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 „ '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

¹⁾ Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F. R. Notes in circula-tie
18 Juli '19	2.112.100	1.247.100	—	65.381	2.512.048
11 „ '19	2.111.824	1.277.467	—	68.387	2.538.127
3 „ '19	2.128.946	1.281.713	—	66.407	2.552.348
27 Juni '19	2.147.784	1.236.603	—	68.472	2.499.180
19 Juli '18	1.975.448	974.945	15.496	55.647	1.829.045
20 Juli '17	1.380.020	435.580	52.500	50.301	534.226

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage ¹⁾	Percent. Goud-dekking circula-tie
18 Juli '19	2.200.428	2.626.690	82.958	48,9	49,6
11 „ '19	2.296.348	2.583.427	82.851	45,3	50,3
3 „ '19	2.225.707	2.514.530	82.811	47,8	50,2
27 Juni '19	2.122.598	2.436.757	82.764	50,1	49,5
19 Juli '18	1.409.278	2.225.268	76.383	63,9	53,3
20 Juli '17	359.111	1.520.677	57.723	74,2	81,5

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
11 Juli '19	770	14.501.916	1.335.020	12.925.462	1.763.394
3 „ '19	773	14.499.413	1.269.102	12.871.212	1.758.103
20 Juni '19	771	14.349.049	1.323.267	12.825.091	1.756.894
13 „ '19	770	14.927.429	1.257.213	13.247.063	1.729.562
12 Juli '18	713	12.561.057	1.142.726	11.258.595	1.410.345

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 16 Augustus 1919.

Hoewel het gevaar voor belangrijke stakingen (belangrijk, uit economisch oogpunt gezien) thans weder veel minder acuut is geworden dan eenige dagen geleden het geval scheen te zijn, hebben de internationale beurzen zich toch nog niet volkomen van den schok kunnen herstellen en is met name de Amerikaansche fondsenmarkt in een vrij apathische houding gebleven. Verschillende oorzaken kunnen voor deze stemming naar voren worden gebracht. In de eerste plaats moet hier de aandacht worden gevestigd op het wel geringere, doch zeer zeker nog steeds latente gevaar van het uitbreken van een crisis bij de spoorwegen, een crisis, die zonder eenigen twijfel een geweldigen indruk op het gansche zaken- en bedrijfsleven zou maken. Vervolgens zijn er de minder goede oogstberichten, die een opwaartsche beweging op de fondsenmarkt eenigszins hebben geremd. Toch zijn deze oogstberichten relatief nog zeer goed te noemen. Weliswaar is de stand van voorjaarstarwe buitengewoon laag, doch waar voor deze voorjaarstarwe nog niet eens een derde gedeelte der oppervlakte, die voor winterstarwe wordt gebruikt, aangewend wordt, speelt de uitkomst niet een al te groote rol in het totaal der oogsten. De totale taxatie voor tarwe wordt gesteld op 940 miljoen bushel (tegen 1161 miljoen in 1918, doch 656, resp. 640 miljoen in 1917 en 1916), terwijl voor mais de opbrengst wordt geschat op 2788 miljoen bushel tegen 2815 miljoen in 1918 en 3160 miljoen in 1917. Al moge de uitkomst dan wellicht onder de hoog gestemde verwachtingen blijven, op zich zelve is zij nog geen reden om het marktniveau al te sterk te drukken. Er is dan ook niet anders dan een zeer voorbijgaande invloed van uitgegaan.

Sterker is de markt in Wallstreet geïnfluenceerd door de daling van de prijzen der verschillende artikelen, zoowel van grondstoffen als van voedingsmiddelen. Er is thans een energieke poging aangewend om de prijsopdrivingen tegen te gaan en dit, tezamen met de langzamerhand terugkeerende concurrentie, heeft een vrij scherpe daling in het leven geroepen, die, zooals vanzelf spreekt, in de eerste plaats een drukkenden invloed op het peil der fondsenmarkt doet gevoelen. Koper en katoen behoorren wel in de eerste plaats tot de artikelen, die zeer veel lager worden genoteerd, dan enkele maanden geleden nog kon worden aanschouwd. Vooral voor het laatstgenoemde artikel is dit opmerkelijk, wijl de berichten omtrent den katoenogst niet al te optimistisch luiden. Aanvankelijk was dan ook een prijsherstel te constateeren, hetwelk echter reeds spoedig door een hernieuwde en scherpe daling is gevolgd.

Ook de toestand op de geldmarkt baart eenige zorg. Weliswaar is deze markt door de wijzigingen op monetair gebied, die juist vóór den oorlog tot stand zijn gekomen, veel ruimer en gemakkelijker geworden, zijn de crises, die vroeger gedurende den oogsttijd veelvuldig voorkwamen, thans niet te wachten, doch een zekere stroefheid is toch op te merken, die alleen door het bewust ingrijpen der banken eenigszins wordt verminderd. Dit houdt het oog van het publiek steeds gericht op de mogelijkheid van onvoorziene en minder aangename voorvallen op de geldmarkt, waardoor het niet wordt gestimuleerd tot het entameeren van nieuwe affaires.

Een ander heeft ten gevolge gehad, dat de marktstemming vrij lusteloos is gebleven. Ook de omzetten waren van geringen aard, terwijl de tendens, indien er al van een richting sprake is geweest, eerder ongeanimeerd moet worden genoemd. Vooral scheepvaartwaarden hebben een groot deel van het vroeger behaalde avance moeten inboeten, ondanks het feit, dat de juist verschenen statistieken het groote aandeel van de Amerikaansche handelsvloot in verhouding tot de wereldtonnage sterk hebben belicht. Ook Steels waren gedrukt, hoewel de orderstaat per einde Juli voor het eerst na langen tijd een toename in de uitstaande orders heeft aangetoond.

De beurs te Parijs daarentegen is heel wat levendiger geworden. De markt staat onder den invloed van drie factoren. In de eerste plaats de groote geldovervloed, secundo de stijging der buitenlandsche valuta's, tertio het gebrek aan een groot aantal grondstoffen, hetwelk de prijzen van de betrokken artikelen, en, als consequentie, ook het koersniveau der betreffende waarden, sterk heeft opgevoerd. Dit heeft echter ook de markt van beleggingswaarden beïnvloed, zoodat b.v. Fransche Rente zich in zeer vaste houding bevindt. Tengevolge van den buitenlandschen wisselkoers stegen voorts Spanjaarden, Geunificeerde Turken en Mexicanen in niet onbetekenende mate. Spoorweg-

waarden bleven daarentegen aangeboden; het vraagstuk der steenkolenverzorging spreekt hier een woordje mede. Scheepvaartwaarden bleven daarentegen veel vaster van toon, terwijl ook aandelen in kopermaatschappijen, ondanks den teruggang in den prijs van het ruwe product, buitengewoon vast gestemd en in groote posten gezocht bleven.

Ook het vooruitzicht op de reconstructie van den Franschen handel vervult hier geen ondergeschikte rol. Naar het voorbeeld der Engelsche en Amerikaansche allié's hebben de Fransche Ministers Clementel en Klotz thans ook voorstellen ingediend ten aanzien der oprichting van een Fransche Nationale Bank voor den Buitenlandschen Handel. Het kapitaal van deze instelling wordt, oorspronkelijk bepaald op fr. 100.000.000, waarbij echter reeds dadelijk maatregelen zijn genomen, om een verdubbeling gemakkelijk te maken. De volstorting van het kapitaal wordt door de betrokkenen (export-firma's, industriëlen en banken), verzekerd. De deelname van den Staat in de winsten wordt beperkt tot 30 pCt., na uitkeering van een cumulatief dividend van 6 pCt. Het staatsaandeel wordt echter 20 pCt. na afbetaling van een renteloos regeeringsvoorschot, hetwelk is toegestaan tot een maximum van fr. 25 miljoen. Dit voorschot wordt gevonden uit een jaarlijksche bijdrage van fr. 2.000.000, welke ten minste vijf jaren zal duren en eventueel tot aan het tijdstip, waarop aan aandeelhouders meer dan 7 pCt. op hun aandelen zal worden uitgekeerd. Voorts wordt het winstaandeel van den Staat tot het bereiken van het maximum ad fr. 25.000.000 als voorschot geboekt. De Regeering controleert de gestie der Bank door twee commissarissen, terwijl voorts de benoeming van den President en van den algemeenen directeur onderworpen moet worden aan de goedkeuring van den Staat. Waar dergelijke energieke pogingen worden aangewend, om het economisch leven van Frankrijk weder in normale banen te leiden, behoeft het geen verwondering te wekken, dat een optimistische stemming aan de beurs de overhand blijft behouden.

Van de markt te Londen zijn geen bijzonderheden gedurende de berichtsperiode bekend geworden. De invloed van Wallstreet is hier overigens veel en veel groter dan ooit in Parijs het geval is, zoodat het geen verwondering behoeft te wekken, dat de algemeene tendens eenigszins onrustig is geweest. Een uitzondering hierop hebben scheepvaartwaarden, petroleum- en rubberfondsen gevormd, die over het algemeen een zeer vaste tendens te aanschouwen hebben gegeven.

De beurs te Berlijn was niet zeer opgewekt te noemen. Met uitzondering van petroleumwaarden waren ook de omzetten niet van al te groote beteekenis. In de genoemde waarden echter zijn de meest wilde fluctuaties voorgekomen, onder leiding van aandelen Steaua Romana, die hier ter plaatse de vorige week reeds werden gereleveerd. Toen echter bekend werd, dat de Roemeensche Regeering plannen had opgevat tot afstempeling der aandelen Steaua Romana, trad een gevoelige daling in, die echter door een herstel is gevolgd, zoodat het laagste punt niet gehandhaafd bleef.

Voorts heeft de beweging der z.g. „grenswaarden” opnieuw de aandacht getrokken, d.w.z. van die waarden, die behooren tot de grensgebieden van Duitschland, welke bij het vredesverdrag aan de geallieerden of neutralen zijn afgestaan. Naar men weet, heeft Frankrijk de belanghebbenden bij Deutsche waarden in Elzas-Lotharingen schade-loos gesteld door op de basis van vredes-pariteit voor de Marken hun bezit te verwisselen. Men verwacht thans in Duitschland, dat eenigszins op dezelfde wijze zal worden opgetreden ten opzichte van Noord-Sleeswijk, Polen, enz., waardoor zelfs vaste-rente dragende stukken uit deze gebieden zich verre boven pariteit hebben kunnen verheffen. Dit heeft echter niet ten gevolge gehad, zooals ter beurse wel vaker geschiedt, dat de opgewekte stemming zich heeft overgeplant op andere objecten; de tendens bleef, zooals reeds gezegd, vrijwel lusteloos.

Te onzent heeft de markt mede niet veel aanleiding tot uitvoerige beschouwingen gegeven. Naar het schijnt is thans eerst gedeeltelijk de vacantiestemming doorgebroken, die anders karakteristiek is voor dezen tijd van het jaar. Tot nu toe waren de omzetten zoo buitengewoon levendig, dat de gedachte aan vacantie en ontspanning geheel werd gebannen; thans echter is de beurshandel in zoo stille banen geleid, dat velen er de voorkeur aan geven, gedurende enkele dagen althans de beurs niet te bezoeken, hetgeen natuurlijk de levendigheid niet in de hand werkt.

De staatsfondsenmarkt bleef nochtans voor de inheemsche soorten zeer vast gestemd, zoodat over het geheel een

prijzverhooging te constateeren valt, ondanks de stroefheid van de geldmarkt. Buitenlandsche soorten daarentegen waren eenigszins gedrukt, vooral voor Oostenrijksche fondsen in verband met den zeer slechten stand van de betrokken valuta. Ook Russische waarden zonder eenig animo.

	12 Aug.	15 Aug.	18 Aug.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	93 ¹ / ₂	93 ⁹ / ₁₆	93 ⁷ / ₁₆	- ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	88 ¹³ / ₁₆	89 ¹ / ₁₆	89 ¹ / ₄	+ ⁷ / ₁₆
4 % " " " 1916	81	81 ⁷ / ₈	82 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
3 ¹ / ₂ % " " "	66 ¹ / ₈	69 ³ / ₈	68 ¹ / ₂	+ ² / ₈
3 % " " "	59 ³ / ₈	60 ¹ / ₈	60	+ ³ / ₈
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	51	51 ¹ / ₈	51	
5 % Oost-Indië 1915	96 ⁷ / ₈	95	93 ¹ / ₄	- ³ / ₈
4 % Hongarije Goud	26	24 ⁵ / ₈	24 ⁵ / ₈	- ¹ / ₈
4 % Oostenr. Kronenrente	18 ⁵ / ₈	17 ¹ / ₄	15 ¹ / ₂	- ³ / ₈
5 % Rusland 1906	42 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	
4 ¹ / ₂ % Ivangorod Dombro . . .	20 ¹ / ₈	21 ¹ / ₂	21 ¹ / ₂	+ ¹ / ₈
4 % Rusland Cons. 1880	20 ¹ / ₈	21 ¹ / ₂	23	+ ² / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co.	20 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	
4 % Servië 1895	46	40	41 ¹ / ₈	- ⁴ / ₈
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 . . .	71 ¹ / ₄	71 ¹ / ₄	71 ¹ / ₄	
4 % Japan 1899	69 ⁷ / ₈	69 ⁷ / ₈	69 ⁷ / ₈	
4 % Argentinië Buitenl. . .	67 ⁷ / ₈	67 ⁷ / ₈	67 ⁷ / ₈	
5 % Brazilië 1895	71 ⁵ / ₈	71 ⁵ / ₈	71 ⁵ / ₈	
5 % " " 1913	51 ³ / ₄	51 ³ / ₄	51 ³ / ₄	

Van de lokale markten hebben suikerwaarden wel de meeste aandacht getrokken, ditmaal echter niet door een sterke koersverheffing, doch eerder door een min of meer scherpere teruggang van het koerspeil. Minder gunstige berichten zijn hier echter absoluut niet als oorzaak aan te wijzen. Integendeel bleven de meldingen uit Indië nog steeds zeer gunstig luiden voor het betrokken artikel. Toch schijnt het, alsof gedurende de berichtperiode velen er de voorkeur aan hebben gegeven, de winst, die op papier geboekt stond, te realiseren. De hieruit ontstane verkoopen hebben het koersniveau eenigszins gedrukt, echter niet in een mate, dat hierdoor ook slechts eenige ongerustheid ten aanzien der stabiliteit van de markt zou kunnen ontstaan. Tegenover het somtijds vrij groote aanbod kon dan ook steeds een voldoende vraag worden gesteld.

Bepaald optimistisch gestemd daarentegen waren aandelen in binnenlandsche industriële ondernemingen. Aandelen Jurgens, Philips, enz. werden alle tot hogere prijzen uit de markt genomen, hoewel uit den aard der zaak dit niet met groote omzetten gepaard ging.

Vast gestemd was overigens de rubberafdeeling. In den laatsten tijd is de belangstelling voor deze afdeling ter beurze weder veel grooter geworden, vooral nu het hoofdfonds, de Rubber Cultuur-Maatschappij „Amsterdam”, binnenkort zal overgaan tot het uitkeeren van 20 pCt. dividend. Met het oog hierop werden nog al eens aankooopen in dit papier uitgevoerd, hetgeen ook een gunstigen invloed op de andere waarden dezer afdeling heeft uitgeoefend. Van de „outside”-fondsen waren overigens gevraagd aandelen Kendeng-Lemboe en Soengey-Raya.

In de mijnafdeeling ontstond eenige levendigheid voor aandelen Redjang-Lebong, op geruchten, dat een nieuwe ader op de terreinen der maatschappij zou zijn ontdekt; langer dan een enkelen dag echter kon de opwaartsche beweging geen stand houden. Hoe voorzichtig men overigens behoort te zijn met het aannemen van berichten omtrent nieuwe vondsten op mijngebied leert wel de frappante poging tot misleiding, die dezer dagen in het Handelsblad medegedeeld werd en waarmede aangetoond is, op welk een geraffineerde wijze men soms te werk gaat, om de goëgemeente waardeloos papier te doen koopen.

Naast de hier genoemde afdelingen trad de tabaksmarkt op den voorgrond door een vaste houding. Vooral de Java-soorten mochten zich in buitengewone belangstelling verheugen, terwijl de Sumatrafondsen daarentegen veel van het vroeger behaalde avance moesten inboeten.

	12 Aug.	15 Aug.	18 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	199 ⁷ / ₈	199 ⁷ / ₈	199 ⁷ / ₈	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	230 ¹ / ₄	227 ³ / ₄	226 ³ / ₄	- ³ / ₂
Rotterd. Bankvereniging . .	150 ³ / ₄	150 ¹ / ₄	150 ¹ / ₄	- ¹ / ₂
Amst. Superfosfaatfabriek . .	160 ¹ / ₄	170	169 ¹ / ₂	+ ⁹ / ₄
Van Berkel's Patent	154 ³ / ₄	154 ³ / ₄	154	- ³ / ₄
Insulinde Oliefabriek	283 ⁷ / ₈	276 ¹ / ₄	267 ¹ / ₂	- ¹⁶ / ₈
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	101 ³ / ₈	101 ⁷ / ₁₆	101 ⁷ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
Ned. Scheepsbouw-Mij.	177 ³ / ₄	177 ³ / ₄	177 ³ / ₄	
Philips' Gloeilampenfabriek	684	685 ¹ / ₂	684 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
R. S. Stokvis & Zonen	517	523	525	+ ⁸ / ₈
Vereenigde Blikfabrieken . .	133 ¹ / ₈	135 ¹ / ₈	135 ¹ / ₂	+ ² / ₈
Compania Mercantil Argent.	341 ¹ / ₂	336 ¹ / ₂	334 ¹ / ₂	- ⁷ / ₂

	12 Aug.	15 Aug.	18 Aug.	Rijzing of daling.
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	297 ¹ / ₂	291 ¹ / ₂	290 ³ / ₄	- ⁶ / ₄
Handelsver. Amsterdam . . .	582 ¹ / ₂	570 ¹ / ₂	566 ¹ / ₂	- ¹⁶ / ₂
Holl. Transatl. Handelsver.	144	145	145	+ ¹ / ₂
Linde Teves & Stokvis	237	238	236 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Van Nierop & Co's Handel-Mij	188	187	186 ³ / ₄	- ¹ / ₄
Tels & Co's Handel-Mij	163	165	164	+ ¹ / ₂
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	349	340 ¹ / ₂	342	- ⁷ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	745	742	741 ¹ / ₂	- ³ / ₂
Orion Petroleum-Mij.	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	
Steaua Romana Petr.-Mij. . . .	181 ¹ / ₂	177	182 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
Amsterdam-Rubber-Mij.	249 ³ / ₄	250 ¹ / ₄	252 ¹ / ₄	+ ² / ₂
Nederl.-Rubber-Mij.	110	107	108 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	312	310	314 ³ / ₄	+ ² / ₄
Deli-Maatschappij	600	590	589 ¹ / ₂	- ¹⁰ / ₁
Meffan-Tabak-Maatschappij.	264 ¹ / ₂	260	263	- ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	560	574	573	+ ¹³ / ₂

De scheepvaartmarkt was onregelmatig te noemen, doch over het algemeen eerder vast van toon. Vooral aandelen Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij werden tot oplopende prijzen gevraagd, op geruchten, dat de betrokken directie zou overgaan tot het uitkeeren van een bonus-aandeel.

	12 Aug.	15 Aug.	18 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	472 ¹ / ₂	469	466	- ⁶ / ₂
" " " „gem.eig.	440	443	440 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. . . .	314	314	305	- ⁹ / ₂
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij. . . .	181 ¹ / ₄	181 ³ / ₄	182 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
Hollandsche Stoomboot-Mij. . . .	228 ¹ / ₂	230	229	+ ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	345	348	342 ¹ / ₂	- ² / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd	205	204	203 ¹ / ₄	- ¹ / ₄
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	256 ¹ / ₂	268	267 ¹ / ₂	+ ¹¹ / ₂
Kon. Paketvaart-Mij.	250	257	255	+ ⁵ / ₂
Maatschappij Zeevaart	341	344 ¹ / ₂	343 ³ / ₄	+ ² / ₄
Nederl. Scheepvaart-Unie	300	307 ¹ / ₄	306 ³ / ₄	+ ⁶ / ₄
Nievelt Goudriaan	570	580	584	+ ¹⁴ / ₂
Rotterdamsche Lloyd	313 ¹ / ₄	318 ³ / ₈	316	+ ² / ₄
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	355	350	349	- ⁶ / ₂
" " „Nederland”	348 ³ / ₄	355 ³ / ₄	354 ³ / ₄	+ ⁶ / ₈
" " „Noordzee”	177 ¹ / ₂	175 ¹ / ₈	175 ¹ / ₂	- ² / ₂
" " „Oostzee”	390	394 ¹ / ₂	390	

De petroleummarkt was weinig belangwekkend en bleef vrijwel onveranderd. Het hoofdfonds ontmoette niet veel vraag in verband met den ongeanimeerden toestand van de Amerikaansche markt en in aansluiting hiermede waren ook de overige soorten slechts weinig verhandeld. Alleen aandelen Steaua Romana vormden een uitzondering als gevolg van de geanimeerde stemming voor dit fonds aan de beurs te Berlijn.

De Amerikaansche afdeeling bleef stil en volgde nauwkeurig de aanwijzingen van Wallstreet.

	12 Aug.	15 Aug.	18 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	136 ¹³ / ₁₆	132	132 ¹ / ₁₆	- ⁴ / ₈
Anaconda Copper	159 ³ / ₈	157 ¹ / ₂	157 ¹ / ₈	- ² / ₄
Un. States Steel Corp.	111 ¹ / ₁₆	110	109 ¹ / ₂	- ¹ / ₁₆
Achison Topeka	99 ¹³ / ₁₆	98 ¹ / ₂	98 ¹ / ₁₆	- ¹ / ₈
Southern Pacific	103 ³ / ₈	103 ¹ / ₈	102 ¹ / ₈	- ¹ / ₂
Union Pacific	137 ¹ / ₄	137 ¹ / ₈	138 ³ / ₈	+ ¹ / ₈
Int. Merc. Marine afgest.	60 ¹³ / ₁₆	57 ³ / ₄	57 ¹³ / ₁₆	- ³ / ₈
" " " „ prefs.	165 ³ / ₄	164 ¹ / ₈	164 ³ / ₈	- ¹ / ₃

De geldmarkt is iets stroever geworden; toch bleef geld op prolongatie nog vrij gemakkelijk verkrijgbaar tot de notering van 5 pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

19 Augustus 1919.

De berichten van den oogst in het Noord-Westen van Noord-Amerika en Canada blijven ongunstig, zoodat waarschijnlijk de laatste raming van het Kantoortje van Washington nog gereduceerd moet worden. De aanvoeren vooral in het Zuid-Westen zijn nu zeer belangrijk en tengevolge daarvan neemt de zichtbare voorraad aanmerkelijk toe, iets wat in dezen tijd van het jaar een normaal verschijnsel is.

De Wheat Board te Winnipeg schijnt nu besloten te hebben om voor Canada den minimumprijs voor tarwe te bepalen op \$ 2,25 per bushel, hetgeen zeer zeker de kans op lage prijzen voor den komenden winter te niet doet.

De oogstberichten in Argentinië luiden over het algemeen gunstig, doch voor tarwe blijft de stemming toch

Notecringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Lijnzaad Sept.
16 Aug. '19	226	182	75 ⁷ / ₈	17,75	10,40	38,80
9 „ '19	226	194	75 ⁷ / ₈	16,70	9,85	40,00
16 Aug. '18	223	161 ⁷ / ₈	70	11,00 ^{a)}	6,15 ^{b)}	25,75 ^{c)}
16 Aug. '17	200	113 ⁵ / ₈ ^{d)}	55	17,80	11,75	23,30
16 Aug. '16	140 ⁷ / ₈	83 ¹ / ₈	43 ⁵ / ₈	9,40	4,95	13,90
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ³ / ₈ ¹⁾	36 ¹ / ₈ ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Aug. ⁴⁾ per Dec.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	18 Aug. 1919	11 Aug. 1919	18 Aug. 1918
Tarwe	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	—
Maïs (La Plata)	450,—	463,—	—
Gerst (48 lb. feeding)....	450,—	465,—	—
Haver (38 lb. white clipped)	22,—	23,50	—
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	325,—	337,50	—
Lijnzaad (La Plata).....	1100,—	1175,—	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	11—16 Aug. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdoak 1918	11—16 Aug. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdoak 1918	1919	1918
Tarwe	—	77.926	1.944	7.520	45.354	2.920	123.280	4.864
Rogge	3.678	9.518	—	—	19.953	—	29.471	—
Boekweit	678	3.353	—	—	—	—	3.353	—
Maïs	—	58.168	—	1.650	3.618	4.590	61.786	4.590
Gerst	42	61.846	—	7.700	59.115	—	120.961	—
Haver	720	25.151	—	—	7.333	—	32.484	—
Lijnzaad	—	23.536	—	—	12.919	—	36.455	—
Lijnkoek	3.150	29.002	—	—	200	—	29.202	—
Tarwemeel	—	47.737	756	—	37.435	6.068	85.172	6.824
Andere meelsoorten	1.183	26.286	15.104	—	10.708	4.286	36.994	19.390

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Tarwe	—	193.840	137.549	—	—	—	193.840	137.549
Maïs	—	14.372	90.191	—	—	—	14.372	90.191
Rogge	—	44.725	5.174	—	—	—	44.725	5.174
Tarwemeel	—	144.506	—	—	—	—	144.506	—
Gerst	—	62.373	24.172	—	—	—	62.373	24.172
Haver	—	120.972	—	—	—	—	120.972	—
Lijnkoeken	—	2.412	—	—	—	—	2.412	—
Andere meelsoorten	—	116.016	15.166	—	—	—	116.016	15.166

vast, aangezien er voortdurend vraag blijft voor het buitenland en de prijzen zich dus niet ver meer bewegen onder de pariteit van Noord-Amerika. Toch is de vraag of men tot den minimumprijs in Noord-Amerika veel tarwe zal krijgen; integendeel zal de Regeering aldaar waarschijnlijk aanmerkelijk meer vragen en naarmate de concurrentie van Argentinië minder wordt zal zij den toestand meer beheerschen.

De prijzen voor maïs zijn in Chicago in de afgelopen week niet onaanzienlijk gedaald, ofschoon toch nog steeds de vooruitzichten niet zijn voor een grooten oogst. Vooral de Decembertermijn te Chicago is aanzienlijk teruggelopen; waarschijnlijk ook in verband met de lagere prijzen voor varkens en varkensproducten. De hooge prijzen, die men voortdurend voor spek en varkensvleesch betaald heeft, zijn oorzaak geweest, dat de boeren zeer weinig maïs aan de markt gebracht hebben. De hooge dollarkoers is ongetwijfeld mede een van de oorzaken waardoor de vraag voor de varkensproducten vermindert, terwijl bovendien ongetwijfeld de productie in Europa zelf toeneemt en ten slotte de vraag van Centraal Europa in verband met de slechte valuta aanzienlijk tegenvalt. Dit oefent over het algemeen een zeer neerdrukkenden invloed uit op alle markten voor veevoeder, waarbij nog komt, dat in Europa de oogsten onder zeer gunstige omstandigheden geoogst worden. Komt de oogst werkelijk zoo goed binnen als men op het oogenblik verwacht, dan zal er slechts weinig minderwaardig graan zijn, dat voor veevoeder gebruikt moet worden, zoodat daardoor de behoefte aan broodgraan van Europa wat zou verminderen, iets wat in verband met de in den laatsten tijd sterk verminderde vooruitzichten van den Amerikaanschen oogst, bijzonder gunstig zou zijn.

De prijzen voor voederartikelen hebben zich, voor zoover de markten in Europa vrij waren, in dalende richting bewegen en in de meeste gevallen zijn de prijzen gedaald beneden pariteit van de exportlanden. In Argentinië is de maïs per saldo in de afgelopen week niet onaanzienlijk gestegen. De vrachtenmarkt is zeer onregelmatig, doch over het algemeen iets vaster.

Lijnzaad is bijna over de geheele wereld flauw geweest, doch voornamelijk in Europa en in het bijzonder in Nederland. Aan het einde is de notering te Buenos-Aires weer opgegaan en sluit Pes. 1,20 lager dan een week geleden.

Nederland. De markt is ten prooi geweest aan

verschillende berichten betreffende plannen van de Regeering. De Minister heeft bekend gemaakt als explicatie van de niet doorgesane inschrijving op de 24.000 tons La Plata-maïs, dat de Regeering deze maïs zou distribueeren aan de melkboeren, teneinde de melkvoorziening van dezen winter te verzekeren. De prijs, waartoe deze maïs dan gedistribueerd zou worden, is niet bekend gemaakt, doch indien de Regeering dit zonder verlies zou willen doen, zou de prijs niet aanmerkelijk verschillen van den sedert sterk gedaalden prijs in den vrijen handel.

Officieus werd bovendien nog bekend gemaakt, dat de Regeering het voornemen heeft de inlandsche rogge en tarwe van den nieuwen oogst te veilen voor veevoederdoel-einden, aangezien op deze wijze het gebrek aan veevoeder onmiddellijk zou zijn aangevuld en de buitenlandsche tarwe en rogge gemakkelijk en tot goedkoopere prijs zou zijn aan te voeren dan er voor deze tarwe en rogge gemaakt zou worden.

Deze mededeeling heeft wel eenige verwondering gewekt, aangezien de kwaliteit van de geoogste tarwe en rogge bijzonder fraai is en het graan zeer houdbaar is. De algemeene wereldtoestand van tarwe en rogge is nog niet van dien aard, dat men nu met eenige zekerheid kan zeggen, dat men een geheel jaar lang tot betrekkelijk goedkope prijzen tarwe zou kunnen aanvoeren, terwijl het aan den anderen kant ironie lijkt om van een tekort in veevoeder te spreken, aangezien er zoo goed als geen vraag is voor de regelmatig aankomende partijen maïs en ander veevoeder. De markt was dan ook bepaald flauw, zoowel voor maïs als voor haver en lijnkoeken.

Intusschen komt het bericht, dat de veilingen van inlandsche rogge en tarwe waarschijnlijk niet zullen doorgaan, hetgeen er op duidt, dat men tot beter inzicht gekomen is. Ongetwijfeld zou later, indien werkelijk de aanvoeren van tarwe weer eens verminderen, de veiling van ons eigen uitstekend graan voor veevoeder aan scherpe critiek onderhevig zijn.

Lijnzaad daalde, voorafgegaan door olie, tot f 1075, ofschoon de eerste hand aanzienlijk hogere prijzen vordert. Lijnolie was op sommige dagen bijzonder flauw, ja op een zeker oogenblik werd ze tot f 93¹/₂ en f 94 verkocht, terwijl den volgenden dag wederom van f 110/115 betaald werd. De markt, gelijk de meeste markten, is zenuwachtig en zeer onregelmatig.

RUBBER.

Er heerschte een goede vraag naar rubber op de Londensche markt in de afgelopen week en de stemming was opgewekt. De prijzen konden zich eenigszins verbeteren en de noteringen aan het einde der week zijn:

Prima Crêpe loco	1/11 ³ / ₄	einde voorafg. week	1/11
Smoked sheets „	1/10 ³ / ₄		1/9 ³ / ₄
Crêpe Oct./Dec.	2/- ³ / ₄		2/- ¹ / ₄
„ Jan./Juni	2/1 ³ / ₄		2/1
Para loco	2/5 ³ / ₄		2/5 ³ / ₄

HUIDEN.

Bericht van de firma Grissr & Co.:

In de buitenlandsche huidenmarkt is geen verandering in den vasten toon. De zaken, die deze week zoowel in Amerika als in Engeland en Nederland werden afgesloten, geven steeds hogere prijzen te zien. Noord-Amerika verwacht nog hogere prijzen. In Zuid-Amerika worden langharige huiden nog steeds tegen de verhoogde prijzen uit de markt genomen. Eerstehands-offerten worden hoe langer hoe zeldzamer.

Met diverse booten zijn deze week 15000 droge en gezouten huiden aangekomen, die meest verkocht waren. Van de Rotterdamsche markt werden 5000 droge huiden afgedaan.

Inlandsche huiden. Doordien de lichte gewichten afzonderlijk verkocht worden tot hoge prijzen, is het gemiddelde gewicht der overblijvende huiden te zwaar en bestaat daarvoor weinig animo. Zelfs voor lagere prijzen zijn thans geen koopers te vinden. De voorraad is wederom vrij beudidend.

Looistoffen met buitengewonen handel; er is geen loco-waar meer aan de markt. Op levering zijn alleen zaken tot sterk verhoogde prijzen te doen.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
18 Aug. 1919..	nom.	101.17/6	271.10/-	25.-/-	40.10/-
11 „ 1919..	nom.	91.5/-	260.10/-	24.7/6	38.10/-
19 Aug. 1918..	nom.	122.-/-	381.10/-	30.10/-	52.-/-
17 Aug. 1917..	nom.	120.-/-	244.-/-	30.10/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
11/16 Aug. 1919	—	—	*) f 90,-	*) 8/6	210/-	200/-
4/9 „ 1919	—	—	*) f 90,-	*) 8/6	210/-	*) 65/-
12/17 Aug. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
13/18 Aug. 1917	—	—	f 7,-	30/-	f 52,25	142/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₄	1/11 ¹ / ₄	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Roter	Rotter- dam	Gothen- burg
11/16 Aug. 1919	*) 54/-	47/6	47/6	40/-	f 10,-	Kr. 30
4/9 „ 1919	*) 25/6	48/-	47/6	40/-	„ 10,-	„ 30
12/17 Aug. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 200,-
13/18 Aug. 1917	69/-	101/3	155/-	110/-	—	„ 190,-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
11/16 Aug. 1919.....	170/-	215/- ³)	—	—
4/9 „ 1919.....	220/-	—	—	—
12/17 Aug. 1918.....	275/-	500/-	—	190/-
13/18 Aug. 1917.....	—	475/-	—	185/-
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

*) Voor neutrale schepen. *) Voor Britsche schepen. *) Vrij.

*) Voor neutrale schepen onder geallieerde time charter.

*) per ton stukgoed.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
Expeditours en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premien.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

FRANSCH-HOLLANDSCHE
OLIEFABRIEKEN

„CALVE-DELFT”

TE DELFT

ARTIKELEN:

Delftsche Slaolie

Arachide-olie

Sesam-olie

Soya-olie

Bakkers-olie

Plantenvet Delfia

Cocos-olie N. O. F.

Grondnotenkoeken en -meel

Sesamkoeken en -meel

Cocosmeel